

नम्भी तथस भगवतो अरहतो सम्भासभुद्धस

ध्यानदाय

—[नेपाल भाषाया लय-पौ]—

नमोबुद्धाय

कलाकार श्री रत्नदीप वज्राचार्य

(साहित्य गोष्ठि कलकत्ताया सौजन्यं)

वर्ष १२
पूर्णसंख्या १४०१४१

बछला
तछला

बुद्ध सम्बत् २५०३
नेपाल सम्बत् १०७६

थुगु प्रतिया
ने. रु. १। भा. रु. ७५ न.पै,
दच्छिया चन्दा.
ने. रु. ४। भा. रु. ३।

धन्तः-पौ

१—बुद्ध-वचनामृत	...	...	...	...	१४५
२—दुःख निरोध व दुःख निरोध गामिनी भद्रन्त आनन्द कौशल्यायन	...	...	...	...	१४६
३—माकःलि	श्री चित्तधर 'हृदग'	...	...	...	१४८
४—तथागत हृदय	भिक्षु अश्वघोष	...	...	...	१४९
५—मानव अधिकार	प्रोफेसर भरतलाल राजभंडारी	...	...	...	१५३
६—निपु कविना	श्री दुर्गा लाल	...	...	...	१५६
७—वाचिक दुष्कर्म	भिक्षु प्रज्ञारश्मि	...	...	...	१५७
८—तसविर	कुमारी कमल मैया	...	...	...	१५८
९—थःथःगु इच्छा	श्री गम्भीर मान मायके	...	...	...	१५९
१०—महो	श्री रे० र० न० स्यस्यः	...	...	...	१६२
११—लिसःपौ	भिक्षु अमृतानंद	...	...	...	१६३
१२—भगवान् सुयात छु मव्पू	केशवलाल कर्मचार्य	...	...	...	१६५
१३—जापाने दैज्ञाख पुन्ही	श्री हुन्डेबहादुर वज्राचार्य	...	...	...	१६६
१४—बुद्ध स्वागतम्	श्री तिलक प्रकाश	...	...	...	१६८
१५—स्वांयाःपुन्ही	कुमारी प्रकाश प्रधान	...	...	...	१६९
१६—स्वां	श्री पञ्चवीरसि 'नेपामि'	...	...	...	१७०
१७—नेपालया बौद्ध तीर्थ	श्री पुण्यरत्न वज्राचार्य	...	...	...	१७१
१८—बुद्ध्या भिक्षा	श्रामणेर सुदर्शन	...	...	...	१७४
१९—स्वनिरपेक्षता	श्रामणेर मेधंकर	...	...	...	१७६
२०—सिद्धार्थया उपाधि	श्री कृत्राज शाक्य	...	...	...	१७७
२१—वैशाख पुन्हीया भाषण	श्री चित्तधर	...	...	...	१८०
२२—मिसाया बुद्धि नं छुं०	श्री विजयरत्न शाक्य	...	...	...	१८२
२३—सफू परिचय	...	...	...	..	१८२
२४—सम्पादकीय	...	...	...	...	१८३
२५—जूग खँ	...	...	...	...	१८४

ज्योति प्रिंटिंग एण्ड पब्लिशिंग प्रेस

गेटप बांलाक, आखः मद्रांक सफू वा छुं पत्र पत्रिका थाका दी माल धाःसा जिमित लुमंका दिसँ। ध्यबा जक सकतां मखु ज्याया नं महत्व दु। उकिं नागरी आखलं वा अंग्रेजी टाइपं छुं थाय् माल धाःसा प्रेस छिकिपिनिगु हे खः सेवा यायूत जिपि तथार दु।

मैनेजर—ज्योति प्रिंटिंग एण्ड पब्लिशिंग प्रेस,

४, रामजीदास जेटिया लेन, कलकत्ता—७

“भासये जोतये धम्मं”

सम्पादक—

मिश्र महानाम “कोविद”

सदायक-सम्पादक—

फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य

वर्ष १२

कलकत्ता

बैसाख, ज्येष्ठ वि० सं० २०१५,

मई, जून ई० सं० १९५९

अंकु ७८

सुद्ध-घचनासृत

चीवर, गुलुपाः ज्वंगु बांलाः धायगु वया जक,
गुम्हस्या शील नं कातु, प्रवज्या वैत ल्वःगु खः।
दै मखु भय निन्दाया सुशील मिश्रया मने
वने कैमखु थे द्वाहाँ ख्यूँ धैगु सूर्यया दुने।
शीलया सम्पदं मिश्रुं शोभा लाइ तपोवने
गथे थःगु प्रभा द्वारा चन्द्रमा थीगु सर्गते।
शीलवान् या म्हया गन्धं लय्ताइ देवता गण,
शीलया गन्धया व्याख्या छु याय् फै मनुखं थन।
नस्वाः नस्वाःगु सम्पत्ति सकतांयात कच्छुकाः
शीलयागु नं न्वाना ज्वी न्यंक हे भिगुलि दिशा।
शील दुपिन्त यानागु ग्वाहालि भतिसां अपाः,
उकिं पूजा व सत्कार याय् ल्वः शील दुपिन्त हे।
शीलवान् पिन्त छुं बाधा बी मफु आश्रवं वयाः,
अमिसं दुःख हाँ नापं लिना छ्वै परलोकया।
मनूतय् धन सम्पत्ति, देवतायागु सम्पदा
शीलवानं मने तःसा दुर्लभ छुं मजू सदा।
शान्त जू गुगु अत्यन्त उगु निर्बाण - सम्पद
प्राप्तिया निम्ति व्वां व्वां ज्वी शीलवान् मिश्रुतय् मन।
शील हे फुक सम्पत्तियागु नं मूल खः धका
सीकाः अनेकथं खैगु पण्डितं याइ वर्णन।
—विशुद्धि मार्ग, शीलनिर्देशं।

दुःख-निरोध व दुःख निरोधगमी आर्य-सत्य

भद्रन्त आनन्द कौशल्यायन

भिक्षुपि, दुःख निरोधया बारे आर्य-सत्य
छु खः ?

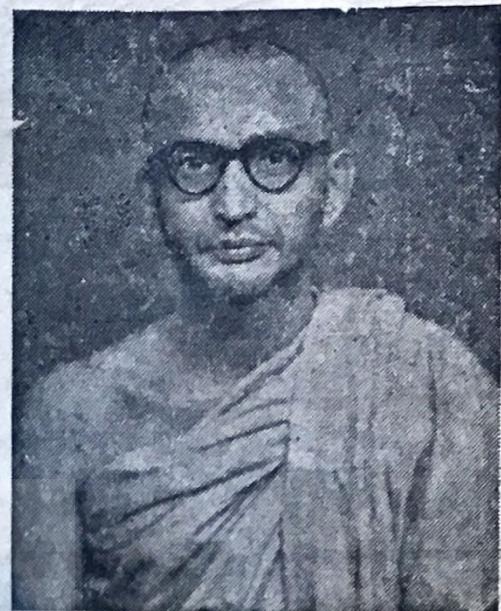
व हे तृष्णाया सम्पूर्ण वैराग्य, व तृष्णाया
निरोध, त्याग, परित्याग, व तृष्णा पाखें मुक्ति,
अनासक्ति—थव हे दुःखया निरोधया बारे आर्य-
सत्य खः ।

छु विषये थव तृष्णा प्रहीण यायेवं प्रहीण जुइ,
निरुद्ध यायेवं निरुद्ध जुइ ? संसारे छु प्रियकर खः;
संसारे छुकी मजा दु, उकी हे थव तृष्णा प्रहीण
यायेवं प्रहीण जुइ, उकी हे निरोध यायेवं निरुद्ध जुइ।

भिक्षुपि, संसारे गुगु तक प्रियकर खः, संसारे
गुगुली तक मजा दु, उकियात चाहे न्हापायागु
लिपायागु, वा आयागु थजु अमण-ब्राह्मणं दुःखकर
धका भापी, रोगकर धका भापी, व खना ग्याइ
इमिसं हे तृष्णायात तोते फझ ।

भिक्षुपि, थव गुगु रूपया निरोध खः, उपशमन
खः, अस्त खः, थव हे दुःखया निरोध खः, रोगया
उपशमन खः, जरा-मरणया अस्त खः । थव गुगु
वेदनाया निरोध खः, संज्ञाया निरोध खः, संस्कारया
निरोध खः तथा विज्ञानया निरोध खः, उपशमन
खः, अस्त खः, थव हे दुःखया निरोध खः, रोगया
उपशमन खः, जरा-मरणया अस्त खः ।

छाय् धासा तृष्णाया सम्पूर्ण निरोधं उपादान
निरुद्ध जुइ । उपादान निरुद्ध जुयेव भव निरुद्ध
जुइ । भव निरुद्ध जुयेव जन्म-जाति निरुद्ध जुइ ।
जन्म जुइगु हे निरुद्ध जुल धासा बुहा जुइगु, सियेगु
शोके यायेगु, खवये हालेगु, पीडित जुइगु, चिन्तित
जुइगु, हैरान जुइगु—थव फुक निरुद्ध जुइ । थुकथं
जुइगु,

लेखक

थव दक-दाक दुःख-स्कन्धया निरोध जुइ ।

थव हे शान्ति खः, थव हे श्रेष्ठता खः, थव गुगु
ब्याक संस्कारया शमन ब्याक चित्त-मलया परि-
त्याग, तृष्णाया क्षय, विराग-स्वरूप, निरोध स्वरूप
निर्वाण खः ।

भिक्षुपि, गुपिनिगु हृदय रागं अनुरक्त जू, द्वेषं
दूषित जू, मोहं मूढ जू, इमिसं थजागु खँ मती लुइकइ
कि गुकिं थःत दुःख जुइ; इमिसं थजागु खँ मती लुइकइ
कि गुकिं करपिन्त दुःख जुइ; इमिसं थजागु खँ मती
लुइकइ कि गुकिं थःत व करपिन्त—निखलःसितं
दुःख जुइ । थुकिं इमित मानसिक दुःख तथा
चिन्ता जुइ ।

परन्तु भिक्षुपि, गुपिनिगु हृदय रागं मुक्त खः,
द्वेषं मुक्त खः, मोहं मुक्त खः; इमिसं थजागु खँ
मती लुइकइ मखु गुकिं थःत दुःख जुइ, इमिसं
थजागु खँ मती लुइकइ मखु गुकिं करपिन्त दुःख

जुइ। इमित मानसिक दुःख तथा चिन्ता जुइमखु।

थुकथं भिक्षुपि, मनुखं जीवन काले निर्बाण फल प्राप्त याइ, गुगु कालं सीमित मजू, गुकिया बारे 'वा अले थःथमं स्वया का' धका धाय् लो; गुगु च्वय् थत यंकडगु खः, गुगु प्रत्येक बुद्धिमान व्यक्ति स्वयं प्रत्यक्ष याना काय् फु।

गबले भिक्षु शान्त-चित्तह्वा जुइ, गबले (व्याक बन्धनं) बांलाक मुक्त जुइ, अबले वया छुं याय् गु बाँकि दइ मखु। गुगु ज्या वं याइ, थुकी थजागु छुं जुइ मखु गुकि कि वं पश्चात्ताप याय् मालि।

गथे छगु घन-पर्वतयात फुसं इकिधिकि हे संके फइ मखु, अथे हे गुलि तक रूप, रस, शब्द, गन्ध, स्पर्श तथा अनुकूल वा प्रतिकूल विषय खः, उकिं स्थितप्रज्ञ भिक्षुपित भ्या भचा हे संके फइमखु। व स्थिर जुइ, मुक्त जुइ, वयागु वशे जुइ।

भिक्षुपि, थजागु आयतन खः, गन न पृथ्वी दु, न जल दु, न अग्नि दु, न वायु दु, न आकाश-आयतन दु, न विज्ञान-आयतन दु, न अकिञ्चन-आयतन दु, न नैव संज्ञा ना संज्ञा-आयतन दु, न ध्व लोक दु, न परलोक दु, न चन्द्र दु, न सूर्य दु; न अन भिक्षुपि वनेगु जुइ, न वय् गु जुइ, न च्वनेगु जुइ, न च्युत जुइ, न उत्पन्न जुइ; व आधार-रहित खः, संसरण-रहित खः, आलम्बन रहित खः। ध्व हे दुःखया अन्त खः।

भिक्षुपि, जात (उत्पत्ति) या अभाव खः, भूतया अभाव खः, कृतया अभाव खः, संस्कृतया अभाव खः, यदि भिक्षुपि जातया अभाव मजूगु जूसा, भूतया अभाव मजूगु जूसा, कृतया अभाव मजूगु जूसा, भिक्षुपि जातं, भूतं, कृतं, संस्कृतं मुक्ति खने दइमखु। परन्तु छाय् धासा भिक्षुपि, जातया अभाव खः; भूतया अभाव खः, कृतया अभाव खः, संस्कृतया अभाव खः; थुकि हे जातं, भूतं, कृतं, संस्कृतं मुक्ति प्रत्यक्ष जुइ।

दुःख-निरोधगामिनी प्रतिपदा आर्य-सत्य

दुःख-निरोधया पाखे यंकडगु मार्ग आर्य-सत्य छु छु खः?

ध्व गुगु कामोपभोगं हीन, ग्राम्य, अशिष्ट, अनार्य, अनर्थकर जीवन खः व ध्व गुगु थःगु शरीरयात व्यर्थे क्लेश बीगु दुःखमय, अनार्य, अनर्थकर जीवन खः, ध्व नितां चो-पोयागु खँयात तोता तथागतं मध्यम मार्गया ज्ञान प्राप्त यागु दु, गुगु मिखां खंका बीगु खः, ज्ञान बीगु खः, शमनया लागी, अभिज्ञाया लागी, संबोधिया लागी निर्वाणया लागी खः।

ध्व हे आर्य-अष्टांगिक मार्ग दुःख-निरोधया पाखे यंकडगु लँ खः; गुगु ध्व खः:—

१. सम्यक् दृष्टि	प्रज्ञा
२. सम्यक् संकल्प	
३. सम्यक् वाणी	शील
४. सम्यक् कर्मान्ति	
५. सम्यक् आजीविका	समाधि
६. सम्यक् व्यायाम	
७. सम्यक् स्मृति	समाधि
८. सम्यक् समाधि	

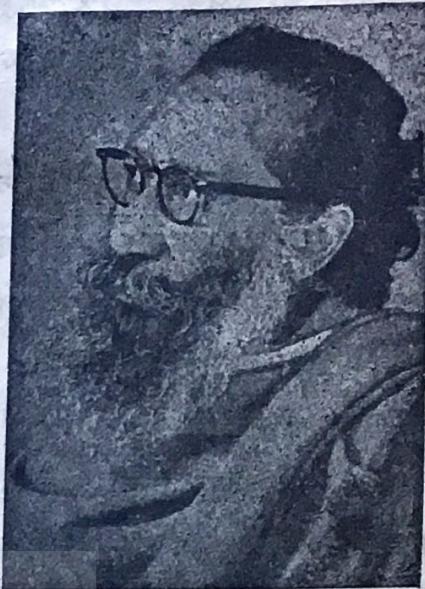
निर्मल ज्ञान प्राप्तिया लागी ध्व हे छता मार्ग खः। मेगु मार्ग छुं मदु। ध्व मार्गे वन धासा छिमिसं दुःखया नाश याइ। भिक्षुपि, थः हे थःगु मत जु, थःगु हे शरणे हुँ, मेपि सुयागुं शरण काय् मते। ज्या ला छिमिसं थःपिसं हे याय् माः, तथागत केबल लँ जक क्यना बीह्वा खः।

भिक्षुपि, ध्यान व्यु, अमृत प्राप्त जूगु दु। जिछिमित कने। जिछिमित धर्मोपदेश बिये। जिगथे छु कने व मुताविक आचरण याना गुगु उद्देश्यया पूर्तिया लागी कुलपुत्र छेँ तोता प्रत्रजित जुइ, व अनुत्तर ब्रह्मचर्ययात शीघ्र हे ध्व हे जन्मे सीका साक्षात् याना प्राप्त याना विचरण या।

मा-कःलि

चित्तधर 'हृदय'

वांछ्यमुकु जि वीकाः छिमित
मेषि प्राणीतयसं थे,
माया मनया मायां यानाः
प्राथय् घानाः तया अथे ।
बी धुन बी धुन, जिके छु दनि आः
अज्ज जितः छाय् लिना जुया,
माया, ममता, करुणा नं फुत
स्यैँ, स्वैँ, नुगः नं इनाः इनाः ।

लेखक

मां धैम्हं थुलि अपो यायुगु
मेगु छु दइ जगते हानं,
भौ धाःम्हं नं ब्बी धुंकाः तिनि
ल्हृतु ल्हृया ज्बी उर्ख्यं थुर्ख्यं ।
पिनें स्थूले जिगु म्ह द हे दनि
ल्हाः तुति नं च्यापां चूनि,
दुनें घंगवाः छिमिसं यानाः
सासः जक जिगु वन्य मानि ।

लुँयागु रुयेँ न्हि न्हि काय् तोताः
स्याय् धुंकाः माहेँ नापं
जन्मकाछि सेवा काय् तोताः
नय् धुंकाः जिगु ज्यू नापं
अधिकार ज्वनाः ल्यूल्यू हानं
वयां छु दइ तिनि थय् आशां
ल्यना च्वनिगु खः छिमिगु जुयाः तु
लिपते तक ल्यंका तःसा ।

(साहित्य गोष्ठी कलकत्ता द्वारा प्राप्त)

(कलकत्ता ३०-५-५९)

तथागत हृदय

भिक्षु अश्वघोष

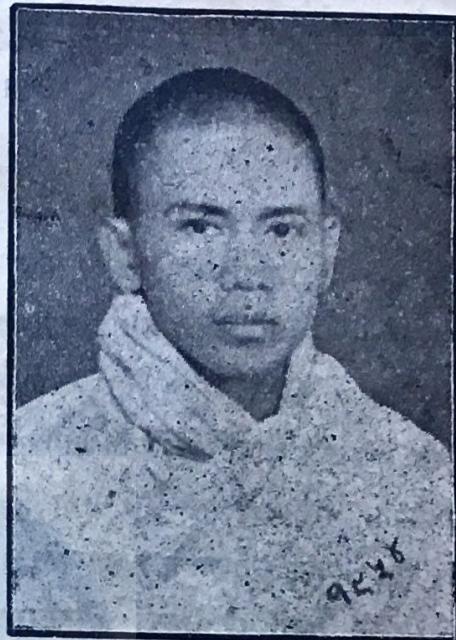
सिद्धार्थ कुमार मचानिसें चिन्तनशील व गम्भीर स्वभाव हैं। बरोबर उदास जीवि गु स्वभाव खना वसपोलया औ शुद्धोदनं सिद्धार्थया महाइपु छ्यायया निति मयागु प्रयत्न व उपाय छुं मदु, तर फुकं व्यर्थं जुल। छन्हु अजागु राज्य वैभवयात नं खै फायथै त्याग याना तोता वन।

आपासिया कल्पना व धापू खः सिद्धार्थ कुमारं गृह त्याग यागु, रोगी, बुहा, सीमह व प्रब्रजित (त्यागीजीवन) खना खः। धात्येयागु खँ ला केवल थव प्यंगू निमित्त खना छ्यै तोना वंगु मखु थैं च्वं। वसपोलया जीवनी घटना, उपदेश स्वयबले समाजया भयंकर विषमता व संघर्ष खना, दुखमय जीवन सुखमय यायेगु लंपु मावनेत हे गृह त्याग याना वंगु धयागु विचा याये थाय् दु।

बौद्ध साहित्ये बुद्धकालीन समाजया न्हायकं बांलाकं क्यना तःगु दु। अबलेसिगु समाजे ऊँच-नीच, तःमिचीमि, नय् मखना वाथावाथा कना च्वंपि यक्वं दु। थजागु असमानता खना राज्य वैभव खना धृणा जुल। छम्ह राजा जुया च्वंगु जूसा अथे जनताया बिचे वना जन सेवायायेगु तत्कालीन समाजे असम्भवया खँ खः धयां अत्युक्ति जी मखु। खतु बुद्ध परिनिर्वाणं २१८ निसः व भिन्न्यादँ लिपा सम्राट् अशोकं सच्चा जनसेवक जुया राजा प्रजाया निति धयागु प्रमाण त्वहंते किया वन।

सिद्धार्थ कुमारं मती तल—छाय् जिं थव राज्य तोता छपु न्हूगु लँ माले मफै ला। व हे न्हूगु लँ मालेया निति सुत्त तपोबन वने धका पिहाँ वंगु सिबाय याकःचा संसारं अलग जुया च्वनेत मखु। शायद रुढ़िवादी थेरवादी भिक्षुपिंत व दार्शनिकतयू थव खँ चित्त बुझे मज्जी फु।

यदि सिद्धार्थ कुमार रोगी, मृतक, बृद्ध तथा प्रब्रजित

लेखक

खना ग्याना वैराग्य जुया पिहाँ वंगु खःसा, समाजया विषमता व आर्थिक दुर्दशा सुधार यायेत वसपोलं छु लँ मक्यंगु जूसा बुद्ध महामानव धायेगु उचित मखना। बुद्ध छम्ह साधारण मनू मात्र जी। विश्वशान्तिया निति बौद्ध धर्मया आवश्यकता धायेगु छु ख्वालं? वेद पारंगत जुया च्वंम्ह विद्वान्म्ह राजकुमारयात ला बुहा जीवि गु व रोगी जीवि गु तथा सीमा धयागु छुं मस्यूम्ह श्वाउँमचा याना बिल।

थन प्रश्न नं जी फु—यदि समाजया व आर्थिक विषमता मद्यकेत राज्य त्याग याना वंह जूसा छाय् तपस्या या वंगु ले? बुद्धत्व प्राप्त याये धुंका नं छाय् गरीब उद्धार या मवंगु?

वसपोलं तपस्या उकिं याना बिज्यात कि सामाजिक व आर्थिक सुधारया निति अन्धविश्वास व धार्मिक भावना पंगलः जुया च्वंगुया निति। थौं नं जुया हे च्वन तिनि। उकिं स्वयं

थमं अनुभव याना तप याना दुखं मुक्त ज्वी धयागु अन्ध
भावना व्यर्थ धयागु मनूतयृत क्यनेत खः ।

मेगु गरीबी बा तःमि-चीमि मद्यकेत वसपोलं लँ क्यना
बिज्यात । व लँ खः आर्य अष्टांगिक मार्ग । अत्यन्त सुखी,
विलासी व दुखी पीड़ित जीवन तोता बिचे यागु लँ ।
मध्यममार्ग शुक्रियात हे धाइ । मतलब धनी नं मखु गरीब नं
मखु । पूजीपति धन कुबेरं सुखी विलासी जीवन इना च्वनि,
उखे गरीबं कष्टमय जीवन ।

खयं बुद्धं लँ जक क्यंगु मखु समाजवादी संघया संगठन
याना बिज्यात । वसपोलं न्हापां भिक्षुपित निं उपदेश बिया
बिज्याइगु । थथे छाय् वसपोलं छगु मेगु हे लँ क्यंगु ? धन
व धनोपार्जन मार्ग बा धिवा मुंकेगु साधनया व्यक्तिगत
जुगुया दोष जक मखु उक्ति याना जुया च्वंगु मानव समाजया
हाहाकार व विषमता बांलाक हे वसपोलं सीका बिज्यागु दु
धयागु कल्पना याय थाय् दु । तृष्णा फुक दुकखया हा धयागु
व तृष्णायात हां निसै लिना वां छ्वयेवं दुकखं मुक्त ज्वी
धका धया बिज्यागु खः । अथनं धनोपार्जन मार्ग सामूहिक
(मंका) वा राष्ट्रीकरण यायेगु तत्कालीन समाजया अनुसारं
याये कैगु ज्या मजुया थःहे प्रब्रजित जुया संघ संगठन याना
बिज्यात । थव गृहस्थ समाजयात नमुनाया निति वसपोलं
थथे याना बिज्यागु खः । न कि याकःचा याकःचा भिक्षुपि
निवणि बनेत । तर थेरवादी व कट्टर धर्मवादी परंपरा
अनुसारं ला भिक्षु जीवन केवल थःयाकचा निवणि बनेत खः ।
थव खँ प्रब्रजित ज्वीबले ब्वंकीगु पालि वाक्यं धा । वास्तवे
ला थथे मखु थें च्वं । थव हे खँय् मनभेद जुया खः महायान
व हीनयान आदि बौद्ध सम्प्रदाय दुगु ।

सिद्धार्थ कुमारं राज्य तोता तःदँ मछिलिपा बुद्ध गयाय्
न्हृगु लँ बा ज्ञान प्राप्त याना काल । उखुनु निसै सिद्धार्थ बुद्ध
बा तथागत धका विश्व प्रसिद्ध जुल ।

तथागत बुद्धगयां सारनाथ बिज्यात । अन वसपोलं
वर्गीन समाजया संगठन याना बिज्यात । अनं निसै थःगु
न्हृगु ज्ञान प्रचार शुरु याना बिज्यात । वसपोलया नव

संगठित समाजय् फुक जातिया मनूतयृत लँ चा । राजां निसै
पवर्गीतक, वेश्यानिसै डाकु तक, च्यामखलः निसै ब्रह्मू तक
सकले वसपोलया समाजय् दुध्या ।

अथे धका उक्ति तःधंचीधं, तःमी-चीमि, थीत्यो मत्यो
धयागु छु भेद भाव मदु । सकले समान । गथे कि गंगा,
यमुना, (विष्णुमती बागमती) सरभू आदि नदी समुद्रे
वन धायेवं थःयःगु नां तोती अले समुद्रे मिले ज्वी । अथे हे
तथागत द्वारा नव संगठित समाज नं खः । उक्ति दुर्ध्यापि
फुक जातिहीन वर्गीनपि खः । गथे कि समुद्रे छगु जक
चिया रसदु, अथे हे बुद्ध द्वारा संगठित समाजय् नं छगु मात्र
रस खः विमुक्ति (निष्कलंकता वा शांति) रस खः । व छु
विमुक्ति ? दुकखं मुक्ति ।

वसपोलया संघ समाजय् व्यक्तिगत सम्पत्ति मदु । दु
पुनेगु वसः, भिक्षापात्र, जनी, सँख्येगु खोचा तथा मुलसुका
आदि । दान वैगु चीज फुकं संधिक (मंका) खः । छु चीज
सुं भिक्षुयात माल धासा संघयाके पवनेमा संघ मुना बहुमतं
बा आपासिगु इच्छानुसारं चीज इना बी । शोषण नं मदु ।
व्यक्तिगत रूपं बीगु दान वस्तु मंका मखु ।

थुकिया मतलब थव मखुकि सकले छ्येँ बुँ कला भात
तोता भिक्षु, भिक्षुणि ज्वीमा, अले जक थजागु समाज बने
ज्वी बा आदर्श समाजया स्थापना ज्वी । न्हापां च्वे जिं
धाये हे धुन कि तथागतं गृहस्थ समाजयात नमुनाया रूपे
आदर्श समाजवाद लिसै वःगु संघ दयका बिज्यागु खः न कि
सारा संसारयात ब्रह्मचारी जीवन याना बियेत ।

थौं संसारया खब्बे छब्बे मनूतसै उपर्युक्त प्रकारया
समाजया निर्माण याना तथागतया संघ समाजया मूल्य बढ़े
याना बिल । उदाहरण मासा रूस, चीन आदि देश दु ।
अन समाजवादया ढंगं समाज, देश संगठित जुया वया च्वन ।
शायद रूस व चीनया नां कायवं गुलिसियां न्हायपं तिति
स्वायफु । ठीक छु मस्यूम्ह मचा पुलिस बल धायवं ग्याइगु खः
अथे हे आपालं मनूत साम्यवादी, रूस, चीनया नां काल
धायवं ग्या । पूजीपति व शोषकया निति ग्याय मागु नं खः ।

पागु थुलिकि बुद्ध्या समाज खना थथे म्यायमागु मदु। छाय कि खतन्त्र अपो। छुं कर मदु। फलस्वरूप व आदर्श मिष्ठु समाज थौं गृहस्थ समाजं थ्वीका मकागुलि उलि जया मविल। पुरोहित समाजया झोले हे दु थ्याकः खना च्वन।

प्रस्तुत समाजया वर्णनं भीत तथागतया हृदयया छुं चिं खनेदु वा तथागत हृदयया रश्म खने दु कि तथागत महामानव खः।

क्ये वैगु घटनां वसपोल पाप खना जक घृणा याइम्ह खः, पापी खना मखु धयागु बांलाक सीदु। यदि वसपोल पापी खना घृणा याइम्ह जूसा वसपोलं थःगु नव संगठित समाजय् वेश्या, डाकु, भात स्याना वःम्ह मिसायात थाय बी मखु।

तथागतं अंगुलीमाल थें जाम्ह डाकूयात थःगु संघे दुध्याका बिल। उखुनु अंगुलिमालयात तथागतं नापलात उखुनु वसपोलं धया विज्यात—अंगुलिमाल, क्व डाकूमखुथें च्वं। जिं स्वये बले छुं छुं अपराध मयाथें च्वं। क्वगु अन्ध भावनां व ईर्ध्यालि छंत थ्व नरसंडार याका च्वन। छुंगु हृदय पाषाण (ल्वं) खः—थ्व जिं माने याना। तर व ल्वःया कापि यच्चुसे च्वंगु लः धा पिहाँ वया च्वन। क्व आ नं ख्यूं थासं तुयू थाय् वने फुनि।

थ्व अमृतवाणी न्यना अंगुलिमालया हृदय परिवर्तन जुल। अंगुलिमालं धाल थजागु अमृतवाणी जि गुबले नं मन्यनानि। गुरु पूजाया अंध भावनां याना थथे जूगु थें च्वं। जित ला थ्व अमृतवाणीं जिगु दुनेयागु मिखा चाया बल थें च्वं। अंगुलिमालं तलवार व धनूष वाण वां छूत। “शास्ता क्षमा याना विज्याहूँ। जित लं क्यना विज्याहूँ।” तथागतं अंगुलिमालयात थःगु संघे दु थ्याका बिल।

तथागत वैशाली भ्रमण या विज्यात। अन सुप्रसिद्ध अम्बपाली गणिकां (वेश्यां) तथागतयात थःगु छ्यें निमन्त्रण बिल। भोजन याके धुनेवं अम्बपालि थःगु दयनीय जीवनीया खँ प्वंकल—“जि छम्ह जिमि मां व्वाया याकः म्हाय खः। जिगु बांलागु रूप खना आपालं राजकुमार-तयेसं व्याहायायेत कुतः यात। सकसितं चित बुझे याये

मागुलि जिमि अबुं जित वेश्या याना बिल। थ्व जीवन खना वाक बल। थ्व पापी जीवनं गथे मुक्त ज्वी फै। जि छःपिनिगु शरण वया। बुद्धं अम्बपालीयात मिष्ठुणि संघे दुध्याका बिल। वेश्यात मध्ये विमला, अडुकासी आदिया नां प्रस्तुतात।

थेरीगाथाया अनुसारं विमला साब बांलाम्ह मिसा खः। नाना प्रकारया सुगन्धित पदार्थं म्ह क्वम्हं बुया वेश्यालयया लुखाय् च्वना दना च्वनीगु, गथे कि शिकारी जंगले जाल पेना, फैले याना शिकार वै धक्का पिया च्वनीगु खः। विमलाया नं अजागु जीवन खना वाक बल। बल्लं वेश्या जीवनं मुक्त जुया बुद्ध्या शरण वन। मेगु छुं लं हे मदु। जया मदु, विधवा ज्वीवं पेहँ ल्हा वैपि मदु वा पेनं वने मज्यू; अले वेश्या वा (अनागारिका) मिष्ठुणि जूबनेगु सिबे मेगु छु याय्। व्वाया निति न्हाया नं इलम यायेमा। चीने, रुसे वेश्या तयूत जया विया व्याहायाना बिल। आ वेश्यात चीने वासः यायेत मा वंसा नं लुया वैमखु।

छन्हुया खँ खः। तथागत आपालं उपासक उपासिका (मिसा मिजं) तयेगु पुचले उपदेश विया विज्याना च्वन। अन क्वम्ह ल्यासिम्ह बांलाम्ह मिसा मग्यासे तथागतया न्ह्योने दना च्वन। तथागतं न्यना विज्यात—केहे मयेजु, छुं धाये मागु दु ला? शास्ता जि क्वःपिनि शरणे वया। न्हापां जिगु शंका क्वगुनि प्वंके। जि क्वम्ह अपराधिनी खः। जि भात स्याना वयाम्ह खः। तर थःगु स्वार्थया निति स्याना वयागु मखु। वं विश्वासधात जक यागु मखु समाजय् कलंकया विष बीज पिना च्वन। विस्तार थथे—

शास्ता जि क्वम्ह सेठया याकः म्हाय। जितु लोम्ह सेठया काय जिजा भाजु मदु धका छ्येंस तया तल। जिमि थाय त्वाले क्वम्ह ल्यायम्ह दु। जि बरोबर वयात खना। व क्वम्ह बांलाम्ह मिजं खः। वयागु रूप खना मोहित जुल। तर जि वयागु चरित्र बां मला धयागु मस्यू। क्वन्हु जि इयालं को सोया च्वना बले वयात यखायेत सिपाहीतयसं ज्वना यंका च्वन। व ज्यानमारा मुद्याय् लाम्ह खनी। अयनं जि

वयाके प्रेमासक्त जूगुलिं वयात बचे यायेगु स्वया । जिं बिचा याना छुं कारणं अपराध यात ज्वी धयागु । जिं थःगु जिहि मां बौयात खँ न्यंका दोलं दो दां घूस बिया वयात बचे याना जिं बनाप ब्याह याना ।

दुख या खँ खः जिं वयात गुलि प्रेम हष्टि स्वयेगु खः, वं उलि जिगु पाखे ध्यान मतः । अकिं जीवन प्रीतिमय मजू ।

छन्हु व मिजं नं जि नाप प्रेम पूर्वकं खँ ल्हा वल । अले जि लयतागुया छुं थिकाना मदु । व मिजं नं छु धाल—“प्रिये, छगू खँ धाय ला ? गुखुनु जित झुने यायेत यंका च्वंगु खः उखुनु छम्ह दोयाके जिं प्रार्थना यानागु दु कि यदि जिगु ज्यान बचे जुल धासा भारि नकसां छंगु पूजाया वये धका ! आ व समय वले । व दोया पूजा मयासे मज्यू ।”

अले जिं धया—खामी, छु यायेमा । जिं फुगु मागु तक यायेत तैयार दु । व मिजनं धाल “कुङ्डली, मेगु छुं याये मागु मदु । पूजा सामान दयेकि, छंके दुगु तिसा दक्को त्यु वसः नं बांलाक पुँ ।” जि ल्यूतातां तिसा वसः पुना । जित कोसः बिया हःगु तिसा यक दु । जिपि निस्हं छथाय् पहाड पाखे बना च्वना । पहाडे थाहाँ नं बनेमा । पर्वतया च्वये थ्यनेवं उखें थुखें क्वेँ किं हि छ्याल बछ्याल जुया च्वंगु खना । अले व मिजनं छु धाल—“छंत जि थन ज्वना हयागु सुयागुं पूजा यायेत मखु, बहु छ स्याना आम तिसा कायेत खः” । अले जिं बिचा याना थव मनू गपायसकं जक

दुर्जन, विश्वासघातक । थजापि मनूत समाजय् तया तयेगु ग्यानापु व कलंक खः । गुम्हेसित झुने यायेत यंका च्वंबले मां बौया खँ मन्यंसे कुलमर्यादायात वास्ता मतसे जिं बचे याना भात नाला नं चेते मजू अखः जित स्याना तिसा कायेगु गोसा ग्वल ।

जिं धया, स्वामी थव आखिरया अवस्था खः । छित स्वचा चाहिला चुप्पा छकः नकेगु आज्ञा बिया दिसँ । व कुलां गर माने जुल । जिं स्वचा चाहिला चुप्पा नये थें याना ध्वाना पर्वतं कुतकः छ्वया । व विश्वासघातक कुचा कुचा दला सित । अले मती तया-आ छ्यै वनां छु याय् । तिसा फुकं जंगलेसं वांछ्वया । सांसारिक जीवन खना वाक्क वल । जि थन ला वगु भाग्यया खँ खः । जि छःपनिगु शरण, वया । जित शरण बिया बिज्याय ला ?

तथागतं ध्यान पूर्वकं खँ फुकं न्यना किज्यात । तथागतं व मिसाया प्रशंसा जक याना बिज्यागु मखु कि भिक्षुणी मध्ये दक्सिबे बुद्धि दुम्ह धयागु पदवी नं बिल । अन उपस्थित सज्जनतयेत वसपोलं धया बिज्यात बुद्धि धयागु मिजं तयके जक मखु मिसातय्के नं दु । थथे नं धया बिज्यात कि न्वयु धयागु थाय स्वया बिचा याना थ्वीका ज्या कायेत खः, न कि कषाब दायका नयेत । “पञ्चापन न पचित्वा खादनत्थाय अपिच विचारणत्थाय ।” व मिसाया नां खः कुङ्डलकेसी गुम्हसें व हे जन्मे निर्बाण प्राप्त याना काल ।

(क्रमशः)

थव छितः हे धया च्वनागु :—

‘धर्मोदय’या ग्राहक ज्वीगु नं मातृभाषाया सेवा

याय्गु खः ।

मानव अधिकार

प्रोफेसर भरतलाल राजभण्डारी

श्री ५ महेन्द्रया गंभीर उपदेशानुसार “मनूयात परेजूगु गुलि दुःख कष्ट दु, व ब्याक थःगु अधिकार व कर्तव्यया लँपु विचलित जुया हे जूबःगु खः। जिमित पूरा विश्वास दु कि मनूयाके थःगु कर्तव्यया यथार्थ रुयाल तथा मेपिनिगु अधिकारया समुचित कदर जूसा संसारे खने दुगु न्ह्यागु जटिल समस्या नं सुगमता पूर्वक हल जुइत समय लगे जुइ मखु।” श्व अमर वाक्य सत्यतां व तथ्यं ओतप्रोत जू।

मानवया ताहाकःगु इतिहासे गुलि जक अत्याचार, आतंक, ल्वापु, लडाइँ तथा दुःख कष्ट जुया वन, श्व ब्याक थःगु कर्तव्यं च्युत तथा मेपिनिगु अधिकार हनन जूगुलि हे जूगु खः। लडाइँयागु अन्त याय्‌गु धाइपिसं नं भन् असमानता व घृणा द्वेष भाव आदि क्यँक्यं बलया रजाइँ याना, अधिकार व कर्तव्यया मर्यादायात उल्लंघन याना, संहारकारी संघर्षया लगातार जन्म व्युव्युं वंगुलिं विश्वया मानवगण हैरान जुजँ वन। आखिरे विश्वयुद्धयागु निगू असह्य प्रहार मानवया कोमल हृदयं भोगे याय् हे माला वन। थजागु ठकरं अनुभव हामिल यायां, अनेकौं दुःख कष्टं आकुल ब्याकुल जुजँ भविष्ये खुनु शान्ति सुरक्षा कायम जुइमा धयागु पवित्र उहेश्य ज्वना मानव थःगु अधिकार व कर्तव्यया मूल्याङ्कन याय्‌गु निर्णय यात। फलस्वरूप सन् १९४८ डिसेम्बर १० तारिख खुनु संयुक्त राष्ट्रया साधारण सभां निर्विरोध कर्थं मानव अधिकारया विश्वव्यापी घोषणा यात।

श्व घोषणाया प्रथम दफा अनुसार “सकल

लेखक

मानव स्वतन्त्र जुया जन्म जूगु दु, थःगु प्रतिष्ठा व अविद्विन्न अधिकारे उपि समान जुइ। उपि सक्सिके विवेकबुद्धि व आत्मबुद्धि दु, अतएव थःथवे व्यवहार पारस्परिक भ्रातु भाव अनुसार जुइमाः।”

श्व दफा अत्यन्त साहसपूर्ण, उदार तथा मानवोचित जू। श्व दफा विश्वव्यापी घोषणाया सार स्वरूप खः। मानवया के विवेकबुद्धि व आत्मबुद्धि दु। श्व खँया विशेषता हे मानवयात पशुया साधारण तहले मतसे मानव धागु खः। श्व व हे विशेषता खः गुकी मनुष्यताया महत्व सुलाच्चंगु दु, गुके याना मानव समाजं असंख्य दुःख कष्ट मार युद्ध इत्यादि नया नं भन भन प्रगति तथा विश्वपरिवार पाखे न्ह्यज्याज्यां उत्तरोत्तर सुसंपन्न जुइगु तागत क्यनाच्चंगु दु। मानवजीवन जीवनयोग्य जुयाच्चंगु दु। श्व व हे विशेषता खः गुके

याना मानवं सत्य-असत्य, भिं-भिं, ज्यू-मज्यू, न्याय-अन्याय, धर्म-पाप, सदाचार-अत्याचार, कर्तव्य-अकर्तव्य आदिया भेद सीके सयके व क्यने खंके कु। विवेकबुद्धि व आत्मबुद्धि हे व विशेषता खः गुगु मानवताया ज्योति स्वरूप खः, अले थव हे मानव तत्व खः। मनू स्वतन्त्र जुया जन्म जुइ, उके स्वतन्त्रता वया जन्मसिद्ध अधिकार खः। वया प्रतिष्ठा स्वयंसिद्ध खने दु, उके वया अधिकार अविद्धिन्न जुइ। बिलकुल समानता तथा सह-अस्तित्वया आधारे मानवं मानवयात नालाकाय् माः, छायधासा मानवया अधिकार प्राकृतिक व अविद्धिन्न खः।

थव प्राकृतिक अधिकार उपभोग याय्बले मेपिनिगु समान अधिकारया पूर्ण मर्यादा तय् माः। थव मर्यादा तय्गु हे थःगु प्रथम कर्तव्यया पालन याय्गु खः, छायधासा अधिकार व कर्तव्य अभिन्न जुया छगू मेगुया निरन्तर सम्बन्धित जुया च्वनि। थःगु अधिकार प्राप्त यायूत मेपिनिगु कर्तव्य जरूरी जुइगु तथा मेपिनिगु अधिकार उपभोग यायूत थःगु कर्तव्य जरूरी जुइगु जूगुलि परस्परे भ्रातृ भावया अत्यन्त आवश्यकता दु। तसर्थ आपसी अधिकारे समानता व स्वतन्त्रता कायम याय्गु हे जूसा मानव मानवे पारस्परिक व्यवहार भ्रातृ भाव अनुसार जुइ हे माः, अले तिनि “वसुधैव कुटुम्बकम्”या विश्वपरिवारे “सर्वे भवन्तु सुखिनः” संभव जुइ फइ।

थजागु भ्रातृ भाव दत्तले मानव अधिकार व मानव कर्तव्यया सुसंतुलन जुया मानवता व मानवोचित न्यायया व्यवस्था जरूर जुइ। अथेसां, जब मानव छगू समाजे च्वंच्वनि, व समाजया सदस्यया हैसियते मानवं थःगु अधिकार, गुगु व समाजया मेपिं सदस्यतय् व्यवहारे नं संबन्धित जुइ, व समाजया छगू साजा नासोया रूपे समर्पण

याइ। अले व व्यक्तिया व समाज प्रति अधिकार व कर्तव्य दइ, गुगु समाजे च्वना थःगु व्यक्तित्वया स्वतन्त्र व पूर्ण विकास संभव जुइ। हानं व समाजया नं व व्यक्ति तथा व यें मेपिं सकल सदस्यतय् प्रति थःगु अधिकार तथा कर्तव्य दइ, छायधासा व समाजं थःम्ह प्रत्येक सदस्ययात थःथःगु अधिकार विये मानि। उकिं कानून तथा नियमया रूपे यथायोग्य व्यवस्था याना याका व समाजं थःगु जिम्मेवारी सम्हाले याइ। व कानून तथा नियमया मुरुय उद्देश्य प्रत्येक सदस्यया अधिकार व स्वतन्त्रताया लागी आदर तथा समुचित स्वीकृति उपलब्ध याय्गु खः। अले व कानून व नियम छगू प्रजातान्त्रिक समाजे मदयकं मगागु नैतिकता, सार्वजनिक व्यवस्था, सामान्य कल्याण व मानवोचित न्यायया उचित आवश्यकता पूरा याय् फड्गु जुइ माः।

मानव धर्मया प्रवर्तक गौतम बुद्धया जन्मं पवित्रगु भीगु नेपाल देशे विभिन्न समाजे सदस्यतय्गु विचे पारस्परिक व्यवहार मानवोचित न्याय व भ्रातृ भावया अटल सिद्धान्त अनुसार जू मजू भीसं बांलाक स्वय् माःगु समय वया च्वन। मखुधड्गु जूसा उत्तरोत्तर प्रगति व पारस्परिक स्वतन्त्रताया प्रतिकूल समाजे सुधार हय्गु अत्यन्त जरूरी जुइ। समाजया नियम तथा रीति-थीति व्याकवैज्ञानिक, प्रगतिशील तथा समयानुकूल मजुसें मगा। भीगु समाजे धनी वर्गया तानाशाही, विशेष जातिया तानाशाही, विशेष धर्मया तानाशाही अथवा न्हागु रूपे जुइमा थज्योगु तानाशाही जुइ हे मज्यू, गुके याना सदस्यतय्गु समानता तथा स्वतन्त्रता प्रचुर मात्राय् हनन जुइ। समय परिवर्तनया परवाह मयासे समाज रुढीवादी व ढोंगी हे जक जुया च्वन धासा सदस्यतय्गु उत्तरोत्तर

विकासे धक्का नः वनि । अले सदस्यतयूगु व्यक्तिगत असंतोषया बलं उत्पन्नं जुझु संघर्षं प्रतिसंघर्षं तथा घात-प्रतिघातं बाध्य जुया व समाज छ्या छ्या जुं विनाशं नापं जुझु भयं दु ।

एतदर्थं थौं भीसं थःथःगु समाजे रुढीवादया अवशेष स्वरूपं जाति भेद, लिंग भेद, धर्म भेद, सम्पत्ति भेद, जन्म भेद आदि पाखें उत्पन्नं जुझु अनेक सामाजिक अन्यायं तथा पक्षपातपूर्णं व्यवहारं व्याक्रयात तिलाञ्जलि बिया छ्यू माःगु दु । अथे हे अवैज्ञानिक नियमं तथा अन्यायपूर्णं अनधिश्वासं इत्यादियात लात नका वैयक्तिक समानता व स्वतन्त्रताया यथार्थं महत्त्वं थुइका भीगु समाजे मानवोचित व्यवहारे लवयूक माःमाःगु सुधारं याय् माला च्वंगु दु । थज्यागु हे सुधारं यायां यंकलं धासा भीगु समाजया उत्तरोत्तरं प्रगति जुइ फइ, नत्रसा समाजया पतनं व भीगु दुर्गति नापं जुझु बेर मदु ।

भीगु देशे गन तक सरकारया प्रश्न दु प्रजातन्त्रया प्रादुर्भावं लिपा दयकुगु नेपाल अन्तरिम शासन विधानं तथा नागरिक अधिकारं ऐने मानव अधिकारया विश्वव्यापी घोषणाया आपालं अंशं दुश्यागु दु । आ हानं विक्रमं संवत् २०१५ साल फागुन १ गते श्री ५ महाराजाधिराज पाखें घोषित जूगु नेपाल अधिराज्यया संविधाने नं मानव अधिकारया यथोचित व्यवस्था जूगु दु ।

परन्तु थौंया कल्याणकारी राज्ये कानूनं व ऐनं जक दयकां आधुनिक सरकारया कर्तव्यं पूर्णं जुल धाय फइ मखु । नागरिकतय् नयूत नसा हे मदुसा, च्वनेत वास हे मदुसा, पुनेत वसः हे मदुसा मानव अधिकार कानूनया रूपे जक खनेदयां छु याय् ?

प्रयोग मदुगु काल्पनिक सिद्धान्तं थें हे जक जू वनि । भीगु राष्ट्र रूपी समाजे नेपाली व्याक्रसित मानवोचित जीवनयापनं संभवं यायूगु हे जूसा श्री ५ या सरकारं राष्ट्रिय शक्तिया सदुपयोग याना स्यलागु कातुगु ठोस कदम ल्हने हे मानि गुकि अशिक्षा, दरिद्रता, वेकारी आदि राष्ट्रिय समस्या उन्मूलन याय् फइ । नेपाली व्याक्रसितं मानव अधिकार धात्यें हे उपभोग याय् फय्मा धयागु जूसा नेपाली सकलसित नं नसा, बास व वसःया न्यूनतम आवश्यकता चूलाका बी फय्के मानि । उकिया लागी राष्ट्रिय अभावं पूर्ति याय् मानि । वास्तवे नेपाल राष्ट्रया उन्नति व अवनति हे सामूहिक रूपे भी नेपाली सकलसिया जीवन व मृत्युया आधारं जुयाच्वंगु दु । श्री ५ महेन्द्रया अमर वाक्य भी सकलसितं सदा सर्वदा स्मरण याय् बह जू । “देशया उत्थान हे भी सकलसिया जीवन व देशया पतन हे भी सकलसिया मृत्यु खः ।”

देश उत्थानया महान ज्या भी नेपाली सकलसिगु मंकागु कर्तव्य खः । खासयाना नेपाल राष्ट्रया शासनाधिकारीपिसं व्यक्तिगत दलगत स्वार्थसिद्धि पाखे जक मस्वसे थःथःगु अधिकारया यथार्थं उत्तरदायित्वं म्हसीका सकल नेपालीया सामूहिक स्वार्थं स्वरूप राष्ट्रिय कल्याणं तथा राष्ट्रिय उन्नति पाखे थःथःगु उत्तरदायित्वयात लवयूक सद्भावना, सच्चाइ तथा इमान्दारी साथ थःथःगु कर्तव्य दृढं संकल्पं पूर्वकं पालन याय् माल । श्री ५ महेन्द्रया ओजनदार शब्दे “सद्भावना, सच्चाइ तथा इमान्दारी पूर्वक यानागु ज्या गबलेसनं सित्तिकं वनी मखु ।” राष्ट्रिय उत्थान व मानव अधिकारया पवित्रं लक्ष्ये प्रयोग जूगु थजागु ज्या गथे सित्तिकं वनि ?

—:●:—

निपु कविता

वयांच्वना, गन ध्यन थें मस्यु जि,
मस्यु—अज जि गनं वयाच्वना ?
धायमफु—अज गन भयंकयगु लक्ष्यं
थःगु पला जि छिनाच्वना ?
किपालु तक हे थः लिस्य मदुगु—
शुरुं निसें थुगु मार्ग लिना,
क्वं च्वे, अथवा च्वं क्वे नं मस्यु,
केवल स्यू थुलि— वयांच्वना ।
तोतावैगु पलाख्वांय् लिसें
थः नं तोता वयाच्वना;
थः जक ल्यन्यमा, मेगु जितः म्वा,
देह ध्व वन्य मा, वनांच्वना ।

(१०७८)

अय्लाखं जक विलिविलि जागु
अन्ति छ खः प्रिय, जिगु निम्ति;
तिमिलां प्यागु ध्व नीरवमय चा
अय्ला लुल्लुं त्वन्यगु सलि ।
हःया बीणाय् मरमर गुञ्जन—
लिथवैच्वंगु . जिगु हृदय-ध्वनि,
लवसा ध्व हे जुल अयला त्वन्यत
जाय्कि प्रिये, का वंगु सलि ।
जिगु थुगु स्वर्गे, खैयामं जव,
थःगु स्वर्ग हे तंगु खनि,

लेखक

अले उषाया भेष कया वं
तच्छ्यावइ जिगु योगु सलि ।

(१०७९)

श्री दुर्गलाल

वाचिक दुष्कर्म

भिक्षु प्रज्ञारशि

भीत गुगु गुगु तत्त्वं प्रभावित याइ व मध्ये वचन नं क्वगु खः। उकिं भगवान् बुद्धं कायिक कर्म व मानसिक कर्मयात थैं हे वाचिक कर्मयात नं मूलगु स्थान बिया बिज्यागु खः। दशाकुशल पापया वर्गीकरणे वाचिक दुष्कर्म प्यता प्रकारथागु दु यथा—(१) मृषावाचा (२) पिशुनवाचा (३) परुषवाचा (४) संप्रलाप। गुकिया तात्पर्य खः— मखुगु खैं ल्हायेगु, जापि फायेत चुगलि यायेगु, करपिनि मने चोट परे जुइगु खैं ल्हायेगु, ज्या ख्यले मदुगु म्वामदुगु खैं ल्हायेगु। शुकिया विपरीत खःगु जुक खैं ल्हायेगु, चुगलि खैं मल्हायेगु, करपिनि नुगले स्याइगु खैं मल्हायेगु, म्वा मदुगु खैं मल्हायेगु कुशल वाचिक कर्म खः।

असत्य खैंया मखुगु प्रभाव भनिचा विचार यायेव हे वर्तमान जगते भीगु न्ह्योने खने दया वः। समय हिला वंलिसे असत्यया बोलबाला बढे जुया वःगु खने दु। न्हापा न्हापा भी बाज्या तापाबाज्यापिनि पाले सारा काल-बिल महुत्या भरे निर्भर जू। उबले सकसिके लोक विश्वासया जग बळा। सत्य, सत्य, सत्य धका स्वको सत्य कराल याये वा याके धुन कि व खैं बज्जलेप जुल। थुलिया हे भरे द्वलद्वया कारबार चले जुया च्वन। अबले व ‘सत्य’ करालया गुलि जक महत्त्व दु धयां व्यागु मखु। तर थौकन्हे मनुखैं सत्य वाचाया मू हे मतल। अन धया अन हे खःगु खैंयात मखु, व मखुगु खैंयात खः धायेत बाकि मतल। असत्य खैं ल्हाना सीधा-साधातयूत धों लायेगु मनूतयू प्रिय विषय जू वल। ख तु थौकन्हे मनूत न्हापा स्वया शिक्षित जुल सभ्य जुल परन्तु असत्य खैं ल्हायेगुली इपि झन हे बाथः जुया वल। थथे असत्यया मात्रा अप्पो जुया वःगुलि महुत्या सः मसिया रेखाय् लात। थौं व मसिया रेखा नं क्वगु विशेष प्रकारया सरकारी भैंते निर्दिष्ट थासे लाये माल। मस्यु थवयां लिपा

अभ गन ला वनि थैं धाये फुगु मखु। असत्य वचनया प्रनु-रतां याना थौं सत्यया स्वरूप बुलुसे च्वना वना च्वन। असत्यया पुजारीत यक दया वःगुलि सत्यया पुजारीतयूत तसकं मक्किना वल। थथे धका थमं न असत्य वचन ल्हायेगु उचित मखु। न्ह्याथे धासां सत्य सत्य हे खः। अन्ततोगत्वा ‘सत्यमेव जयते’ सत्यया हे जीत मजुसे मगा।

वाचिक दुष्कर्मे निगूगु दुष्कर्म पिशुन वाचा खः। थौंक-न्हेया थ्व समाजे चुगलि याइपिनिगु संस्था नं कम मजू। ईर्ष्या मनुखैं चुगलि याइ, वा ईर्ष्याया क्वगू अभिव्यक्ति चुगलि खः। सुनानं छुं भिंगु ज्या याना धाहाँ वने त्वन धासा ईर्ष्यालु मनूतयू नुगः काताकाता मुइ धुकइ। अले वं खःगु मखुगु छ्वखैं बुखैं ल्हाना ला व लुसि थैं जापि मनूत फायेगु खइ। पालि वांड्मये थ्व ईर्ष्या व पिशुनताया सम्बन्ध क्यनिगु मागन्धीया बाखैं क्रपु दु। लिपा थ्व ईर्ष्या पिशुनताया रूप नं काल थ्व नं असफल जुइव नुगले थुं दीगु कटु वचनया रूप का वन।

संगूगु वाचिक दुष्कर्म परुषवाचा खः। चाहे तःसः जुइमा वा चीसः—करपिन्त धाले मल्ता-चि पवये थैं नुगले थुं दीगु वचन ल्हायेगु तःधंगु पाप खः। शळ अस्त्रं प्रहार याइबले शरीरे गुलि पीडा जुइगु खः, कठोर वचनया प्रहारं नं मानसे उलि हे पीडा विइ। ‘नोलं दायां मस्या संगुं दाया स्या’ धयागु ला उखान हे दु। व्यंज्य परुषवाचाया मेगु रूप खः। कोमल स्वर जुया नं कठोर वचन ल्हागु क्वगु उदाहरणया लागी चिद्धमाणाविकाया खैं लुमके फु। क्वगू समये भगवान् बुद्ध जेतवन महाविहारे विज्याना च्वद्। चिद्धमाणविकां बुद्धयात थः अधिकार दुह्य अर्थात् भातया रूपे सभाविचे वया ना वल। अबले वयागु वचन तसकं कोमल तर गुलि घृणित मर्मवेधी खः थ्व धया च्वने मागु मखु। थ्व

तसविर

कुमारी कमलमैया

पासा, कविता मखु थ्व जिगु, नुगः व्यथाया तसविर खः ।

उखुनु जि ह्वाँय् ह्वाँय् ख्वया बले
नाया नुगः मचायूक मिखाँ
बँय् तिकिनंगु थ्व मोती खः ।

पासा, कविता मखु थ्व जिगु, स्यंगु नुगःया दुकरा खः ।

तर थुगु मोती गुलि त्वन धरतीं,
अय्नं प्यास मलंगु खना
खालि तैगु जि झसुका खः ।

पासा, कविता मखु थ्व जिगु, स्वर्ग अवनिया स्वापू खः ।

तर हा ! गुलिखे स्वाय् धुन नं भन्
तापाना जक वंगु खना
हिच्चाम्हेसिगु बाखं खः ।

पासा, कविता मखु थ्व जिगु, चिच्चा दंगु थ्व आशा खः ।

खँ व सभा भवने मुना च्वंपि मनूतयूत जक ला छाय्, देवराज
इन्द्रयात तक नं असह्य जुल । इन्द्र छुँया रूप कया वया
गर्भिणी रूपया वास्तविकता उद्घाटन याना बिल । गुकिं
याना चिच्चा माणाविका बारम्बार बेइजत जुइका च्वने माल ।
परुषवाचाया प्रतिकूल प्रियवाक्य खः । केवल मनूतयूत जक
मखु प्राणीमात्रयात प्रिय वाक्य उलि हे यः जू । उकिं धया
तल—प्रियवाक्य प्रधानेन सर्वे तुध्यन्ति जन्तवः ।

अन्तिम वाचिक दुष्कर्म खः संप्रलाप अर्थात असारगु
वकवाद यायेगु । म्वा मदुगु खँ ल्हाना वकवाद याना जुइगु
नं छगू रोग खः । उकिं ज्ञानी मनुखं थ्व वकवाद यायेगु पाखें
सदा विमुख जुया च्वने मा । बौद्ध ग्रन्थे धया तःगु दु
अनर्थगु द्वलंद्वः वचन ल्हायेगु स्वया अर्थयुक्तगु छगू हे जक
वचन ल्हायेगु उत्तम खः । भीगु वचन नं छगू प्रकारया धन

खः । उकिं ज्या ख्यले मदुगु खँ ल्हाना वचन रूपी धन सितिं
छ्वयेगु मखु कि व खँ न्यना च्वंपिनिगु अमृत्य समय नं
व्यर्थे फुना वनि । उकिं वचनया धनी मनूतयूसं थःगु अमृत
समानगु वचन संप्रलाप याना व्यर्थे मफुकुसे मितभाषी जुइ
सयके माः ।

अन्त्ये जिगु धायेगु थ्व हे कि छि वचनया धनी खः ।
छिगु वचन रूपी धन निरर्थक कर्मे फुका दीभते । छिगू वचन
धन छिं थये छ्यला दिसँ—सत्य खँ ल्हाना दिसँ, चुगली
यायेगु तोता दिसँ, प्रियवाक्य ल्हाना दिसँ, अर्थयुक्तगु खँ
ल्हाना दिसँ । थुगु रूपं प्यंगु प्रकारया वाचिक दुष्कर्मं विरत
जुया च्वना दिल धासा छितः लाभ जुइ, छिगु जीवन शान्ति
व समृद्धिपूर्वक न्ह्याइ । अस्तु ।

—*—*—*

थःथःगु इच्छा

श्री गम्भीरमान् मायके

तापाले वना ब्वने क्वचायूका जि नेपा कहाँ वया । नेपा कहाँ वसां निसे ब्वा-मांया जितः व्याहा याना बीगुली यक तन-खन याना जुल । उकीसनं जि तःधीम्ह काय् जूगुलिं दके न्हापांया व्याहाया ज्याय् अप्पो अभिरुचि कागु खने दु ।

जिगु मनया अभिलाषा तथा इच्छा धासा छगू हे दु । व प्रकाश यायूत जितः तसकं ज्या मङ्कि । छाय् धासा जिमि मां ब्वां व हे पुलांगु रीति-थिति ज्वना च्वन तिनि । जितः धासा पुलांगु थिति-रीति भचा हेर केर याना जीवनया लँयात भचा ज्या छिके मास्ति वः । थव धासा जिमि मां-ब्वाया बिचार नाप मिले मजू । उकि थुखे पत्ती काचाक पला तयूगु अमि द्यना च्वंम्ह तं द्यः थने थें ज्वी धका जि अमि नं मन थ च्वँ, जि थःगु नं इच्छा पुरे यायूगु मौकायात पिया च्वना । थव अभिलाषा पुरे मज्वीकं व्याहा मयायूगु मनं मनं कःछिना तया ।

रूप जक बांलाम्ह मिसा दया नं मज्यू । शील-स्वभाव व शिक्षाया नं थौकन्हे उलि हे जरूरत दु । रूप धैगु ला छु सदांया लागी मखु । रूप मदुसां शिक्षा व स्वभाव बांलाम्ह नाप जीवन हनेगु जितः तसकं यो ।

धात्थें आदर्श व्याहा जुल धइगु पासा अनन्तया हे का । शायद अमि जोगु व्याहा कम सिया हे जुल जुइ । निम्हे-सिया बिचे प्रेम जुया च्वंगु प्यदं छु न्याँदं ति हे दत जुइ । थुगसी निम्हसियां तापाले वना थःथःगु लाइन ब्वने क्वचायूका वयसाथं धुमधाम नकसां व्याहा यात । व्याहा जुइ न्ह्यः हे अमि थःथवे सहलह दु, थःथः नाप लाना खँ ल्हा । व्याहा याय् धइगु थथे धका मज्जा ।

जित नं अनन्तया व्याहाया नकल याय् मास्ति वः ।

वया कला थें शिक्षा दया नं सुशीलम्ह मिसा छम्ह ल्वः वं । बांलाम्ह चूलाना मवन धासां शील-स्वभाव व शिक्षा-थुपिं नितां मदुम्ह मिसा व्याहा मयायूगु जिगु निर्णय खः ।

ब्वाया न्ह्योने जि थःगु अभिलाषा व निर्णय प्रकाश यायूत साहस याय् मफुसां मांयात धायूत माक साहस मुंका । जिगु खँ न्यना मां वास्याक न्हिल, अले धाल—“आखः सःपिंसं भी छे याइ ला ? छे-ज्या अभिसं तप्यंकइ ला ? आखः सःम्ह माः धका ज्ञानीचिया आखः सःम्ह छम्ह व्याहा यात । आखः सःम्हेसिनं वयात बांलाक सबा थ्वीकल । थःह्यं धइथे मंत धका विष नया सिना वने धका भातयात सातु काइम्ह नं मिसा ला !” ज्ञानी दाजुया खँ जिगु नुगले नं तिक मिंगु खः । ज्ञानो दाजुयात अजाम्ह कला लात धायवं जितः नं अजाम्ह हे लायमाः, ला वइ धइगु मदु । जि हाकनं मन त्याका । अले थःगु सिद्धान्त मतोतुसे मांयात लिसः बिया—ज्ञानी दाजुया मिसा अथे जुइवं सकलें व थें हे ज्वी धका सुनां धाय् फइ ? अथे ला जि हे जुइका तय् मखु । छे-ज्या जक ला छाय्, मेमेगु माक याका तयूगु जिगु भाला जुल । मामं अले छु नमवा ।

छे निगू प्यंगू जातः हल । गुगुं जातः बांलाक मिले मज्गुलिं लितं तुं बिया छ्वत । छगू निगू जातः मिले जूसां थःम्ह धयाथे जापिनिगु मख्गुलिं लितं तुं वन । छम्ह निम्ह ब्वना तःपिनिगु जातः मिले मज्या लित बिया छ्वइ बले जिगु मने भचा जक मखु अपालं हे सुख मदया वः । आखः सःम्ह छम्ह चूला वइ हे मखुतला धयाथे मनं मनं हरेश नयूगु । थौकन्हे नापं थुलि मङ्कि ब्वना जूपिमिसात दु छम्ह मखु छम्ह गथे चूला मवइ धयाथे हानं मन तया च्वनेगु ।

छन्हु जिमि काकिं वया तताया म्हाय्‌या जातः हया जिमि मां-ब्वाया न्होने खँ न्ह्यथन—“थव जूसा वां नं ला, शील-खभाव नं दुम्ह मचा खः। आखःला धाय् हे म्वाल,— कलेजे दत्याति सिबे ब्वने म्वाले धुंकुम्ह। बि. हे. सी. धाइला छु—धाय्‌नं मसः—ब्वना च्वंम्ह। उलि मक्कि ब्वने धुंकुसां छेँ-ज्याः मसः धयागु मदु। मचा तसकं ज्ञानी। निम्हं व वयात, व वयात त्वः जू; निम्हं लायक।”

“आखः सःपिसं भीगु छेँ खइ ला? नत्रसा ज्यूका। छ हे तताया म्हायः - भी थःथः हे धासां ज्यू”—जिमि ब्वां लिसः बिल। “थुकी दाजुं भ्या हे धन्दा कया दिइ म्वा। थः छेँ ला ज्या याइम्ह……। भात पिनिगु छेँ ला छुया मयाइ, मयासें गाइला! न्हापां जातकं तूला मतूला छकःनि खया दिसँ। जातकं त्वल धासा भी मागु खँ ल्हाय”—काकिं थ्वा थ्वीक धाल। थुकिया लिसः मां-ब्वां नं चित्त बुझे ज्वीक हे बिल धाय् माः।

फःनाम्ह मिसा धाय्‌वं जितः तसकं यो ताय् धुंकल। छाय् धासां जिं व मिसायात छको जक मखु तःको मक्कि खने धुन। दके न्हापा जिमि ककाया काय्‌या कयूता पुजाया भ्वय् वःबले खना। अले जि कलेजे अन्तिम बषे ब्वना च्वना बले व कलेजे प्रथम बर्ष विज्ञान क्लासे प्रवेश यावःबले खना। लिपा बरोबर कलेजे वयात थ्वदू।

थव मिसा जूसा जितः जातः मखसे व्याहा याना व्यूसां ज्यू धयाथै च्वं। जातः खत धाय्‌व मेगु हे विरखि पिकाइ धका जि म्हे ज्यू मदु। छु याय्, छु याय्? जिमि मां-ब्वाया जातः मव्यंसें चित्त बुझे मजू। छु ज्या जातकं मत्वल धासा छु याय्‌गु धयाथै मने तःधंगु सुर्ता जुल। थव छम्ह नं छखे लात धाय्‌व थव जोम्ह मेम्ह चूलाकेत तसकं थाकुइ। मिसा धइम्ह पसले न्याय् थैं त्यया त्यया काय् ज्यूगु मखु।

मन खुब भाराभारा मिक जि ज्योतिषया लिसःयात पिया च्वना। भाग्यबश धाय् ला, जिमि निम्हेसिगु दानापानी चूलाना धाय् जातकं नं बांलाक तुया व्यूबले जि थःत थम्हं तुं थन्य भापा।

काय्‌गु मकाय्‌गु आ जिमि मां-ब्वाया इच्छाय् आपालं च्वन। अमिसं धासा भचा खिचि खिचि याना च्वन—काय्‌गु मकाय्‌गु पूवंक लिसः मव्यू।

अभि मनया ग्वसा जि बांलाक थू। छम्ह अमिसं तुना थैं जाम्ह चूला बल धासा व हे कत्ताय्‌गु—थव हे अभि मनया ग्वसा। थव पक्का नं खः। जि स्यू, थू।

जितः धासा कुनु कुनु तं प्यहाँ वः। छन्हु तंया स्कोके तताया न्होने न्यंका बिया—व मिसा बाहेक मेम्ह अप्सरा थैं बांलाम्ह व्याहा याना बी धासां याय् मखु। बहु मां-ब्वाया मयोसा तोता छवरे छु,—जि नं आजन्म व्याहा मयाय्काछु जुइ। “व्याहा न्ह्यः हे थपाय् चो गय् मायां क्यंगु छं व मिसा नाप? व्याहा लिपा ला छं ला हँ……” धकागिजे यात।

उखें ला बी मानिम्ह म्हाय् मचा बी वया इय् धुंकल। ख ला मचा ब्वने सिमधयकं थुगु ज्याः छता याना बी मते धका मां-ब्वा।पिन्त तसकं धागु जुया च्वन। अय् नं आ खःधाय् ज्यूधाय् लाबले मां ब्वां धागु खय् नाइ-नास्ति याइम्ह मखु धागु। व न्यना आखलेला तसकं कुतः याइम्ह, यको सय्के सीके न्ह्याम्ह जुया च्वन धयाथैं जिगु मती मती। थव नापं व्याहा जुया वन धासा थव मिसाया गनथाय् तक व्वनेगु इच्छा खः व पुरा याना बीगु संकल्प जिं याय् लिफः खय् मखु।

थव मिसा कायूत ग्या-चिकु पहः पिकया च्वंगु खना थः थिति पिसं नं मारि जिमि मां-ब्वायात न्वाना थकल। जिमि निनि व ततापिसं नं जोड यात—“भीगु कुले सर्वज्ञं थैं सुनानं मव्यंनि। व ब्वना तःम्हेसित ब्वना तःम्ह हे द्यवं चूलाके इल। भीसं सनां जक जी मखु द्यवं चूलाके इइबले: थुकी मयो, मज्यू धाय्‌गु भीत हे कथं लाइ मखु, भीत हे बांलाइ मखु। लोकं फलनाम्हेसिया फलनाम्ह व्याहा याइगु धका सी धुंकल। भीसं तोता छ्वत धाय्‌व लिपा भी निखलः-सित नं बांलाइ मखु,—बीपित नं, भी काइपित नं। लिफः खय् म्वाल, थव ज्या याना हे छ्वे मालि।” जि मति मति छिपि सकलया जय जय ज्वीमा धका सुवा बिया च्वना।

जिमि व्वां छुं नमवा-ज्यू नं मधा, मज्यू नं मधा मानो व ल्यूने-न्व्योने, जवं खवंया परिस्थिति पू-वंक थ्वीका च्वंग्ह थें च्वं । जिं स्यू—ब्वाया वया स्वभाव व घरानी स्वयूले तोते मयो । थौंकन्हे ब्वना जूम्ह धागुलिं भचा इयातुचा । जिमि मामं नं जि हे मज्यू धका नं धाय मङ्गा, जि हे ज्यू धका नं धाय मफु ।

छन्हु ब्वां जिमि मांयाके जितः हे न्यंके थें याना न्यन-“छुं छुं थव व्याहा याना बीगु हे आँट याना ला, खः ला ?” “याय् क्याय् छि स्वया । सकसियां थव हे मिसा व्याहा याय्मा धाइ । व्याहा याइम्हेसिया नं मेपि धाल धायूव रुवाले सुपाँय् वः, थव हे याना बी धाल कि तुरन्त चकना वं”—जित स्वया भचा गिजे याय्थें नं हाकनं हिस्याय् थें याना लिसः बिल । “झी धुंका पा फइपिला थुपि हे मखा; कुले च्वना कुलया नां थामे याय्गु नं स्वयूमाः । खालि हाहाले जक जुयां मज्यू”—जितः भविष्य या बोध याके थें याना ब्वां नं धाल । मतिं मतिं लिपा कुलया नां जक मखु भावी सन्तान नं भिका बनेगु लिसः बिया च्वना ।

थव हे वइगु चिकुलां व्याहा ज्या याय्गु कः जित । सकलें थः थिनिपिनि थव ज्या जुइगुलिं ल्यूना वः । उकिं माक्र झः धायकेत छेँ आवंनिसे छ्रता निता याना जवरे याना वन ।

जि ल्यूना वःगु खँ ल्हाय् धासा जि थःत थमंतुं ल्वःमंका च्वना । खुला धयागु खुन्हुथें याकन वंसां ज्यू धयाथें मन हथाय् चाया वल । न्हि छ्रको वयागु कल्पना मवः धयागु न्हि हे मदु । भविष्य व नापं विते ज्वीगु जिगु जीवनया भक्लक भक्ल भक्ल मने भक्लके जुया च्वन । व लिपाया जिगु जीवनया घटना-क्रमया मार्चपास जिगु नुगले खुब मिहता च्वन ।

छ्रको निको वयात जिं कलेजं ल्यहाँ वया च्वनिगु खनिले जिगु मने आनन्दया लहर मिहतः वः । वया खवा नं ह्याउँसे च्वं थें जुया जित खनेवं क्लछ्रीगु । अबले जितः वया रूप थुलि बाला ता कि वया ल्यू ल्यू हे बसन्त क्रतु वया च्वनला धइथें भान जुइगु । छ्रको वयात खन धायूव प्यन्हु

न्यान्हु तक जितः ला छु जुइगु छु जुइगु आता पातां जुया झुले जुया च्वने मास्ति वः ।

वयात स्वय मास्ति वल कि व कलेजे बनेत वइगु लँय् बना प्यू बनेगु । छ्रको निको अनायास तथा संयोगवश ध्वदूथै च्वंक वयात जिं लँय् ध्वदूकीकः बनेबले व ला मङ्गाला क छुइगु । अबले वया रुवाले थजागु शान्त भावना व माधुर्य खने दु कि व जिगु नुगले बरोबर भसक्क लुमनिगु साधन जुया जिगु नुगले थिना च्वं ।

वयात लुमनिगु तरङ्गे व्याहा न्व्यः हे नापलाना खँ ल्हाय्ला, चाह्यू बनेला धइथें जुया वः । किन्तु वैगु व शान्त व गम्भीर पह लुमंसे वल धायूव थजागु बिचा अर्थे सिना वं । व अथे इंत्रे जुया सना जुइम्ह मिसाथैं भ्या हे खने मदु । हाकनं व्याहा न्व्यः नाप लाना खँ ल्हाय्गु व्याहा लिपायागु आनन्द हुया छ्वयथें जुइ धका थजागु ज्याय् ल्हा मतय्गु हे भिं ताया ।

आ ला गुगु तिथियात मने ज्वालाला थीगु आशा व अनुपम उमङ्ग कया पिया च्वनागु खः व न्व्यःनेसं थ्यंकः वल । व तिथि गुलि गुलि न्व्यावल उलि उलि हे जिगु मन हथाय् चा थें जुल । खालि लच्छ्रि लत्त्याया खँ अले ला व जिगु जीवनया पासा जुया जीवन इनेत वइ । थव भावनां जिगु आनन्दयात दुगंछि याना बिल ।

थुकथं वसन्त क्रतुया संचार जिगु म्हे जुया वइच्वंगु ताके छन्हु जिं वयागु नुगः खँ न्यने खना इषं जिगु तुति भूमी पला मतल । जि न्हापां ताजुफ चाया अले लिपा जिगु इष्या सीमा मदया वन । व्याहा न्व्यः पत्र व्यबहार याय्गु वयागु अभिलाषा तथा इच्छा दु धैगु थूगु जूसा जि न्हापांतु पत्र व्यबहार याना व नापं सम्बन्ध तथाधुन खइ । आनन्द व सुखया तरङ्गे म्ह याउंसे च्वंका जि वयागु हृदयया खँ न्यनाः “छ्रको निको दिं जितः लँय् ध्वदूकीक झाया यो थें च्वंक जितः स्वया दीबले जि छ्रिगु नुगःया खँ प्रश्न थ्वीका कया । अबले हे छ्रिनापं खँल्हाय् मास्ति वःगु खः । जिगु नुगःया गोप्य खँ छ्रितः प्वंके मास्ति वःगु खः । थव यायत

महचो

रे० र० न० 'स्यस्यः'

'भौ क्यवय्' थौं साहित्य सम्मेलन,
विद्यार्थीं व साहित्यकारतय् मो,
दबुलि पालंपा: रचना वैच्चन,
पारारारा लापा नं अन हे श्वै च्चन,
निभाः बीन आः संध्या वैच्चन,
तांनो फुनाः सिच्चुसे खैच्चन,
छम्ह ज्याथं कविता कना च्चन,
सकस्यां सुम्क न्हायूपं विया च्चन—
“संध्या [खैवल बुल्लुसे प्यख्वें
बुल्गु महचोया किचः क्यनाः
बुल्गु व संध्या ख्यूया वनितिनि
बःन्हि व चाया रूप क्याः।
काः वैच्चंगु हैं श्व अन्धकारं
जीवनया चा न्हाः वैच्चंगु
स्वःस्व खँखं हे बुल्गु महचो नं
व ख्यूगु च्वान्हयूसं तुं तनिगु।”

थुख्यरं थुकथं कविता श्वैच्चन
डंपिनि ख्वाः हे गम्भीर गुलि,
उख्य भौक्यवया न्होने छैं च्चय्
कःसीला मेगु दृश्य दु, खनी—
कःसि-पली छम्ह सुख्वाः तिनिम्ह
नच्चा मयूजुं स्वैच्चन थुख्यर
गबले चुल्लुलु गबले सुम्क
वया सना च्चन थः हे पहलं।
सिर सिर अन, फय् न्हाना च्चंथाय्
फर फर द्वाडँगु गाचा बोगु
छुं मछाःगु थें डासि चाःगु थें
वयागु ख्वाः अन मुसुमुसु काःगु।
तायूः सिमा दु, कःसी ल्यूने
व सिमा च्चयूसं बुल्लुगु तिमिला,
निभाः बिनाः थुगु संध्या बोलिसे
यचुसे त्वीसे वल थिना थिना।

मह चो=जिन्दगी

—:-

जिके गाक साहस मदु। हाकनं लज्जा नं चिना तल। जितः
नं क्रियें छम्ह शिक्षितम्ह व भद्र व्यक्ति नापं जीवन इने
मास्ति वः।” वयागु श्व खँ न्यना जि आनन्दं फयांफय
मफुत। जिगु नसा नसा पत्तिकं परम आनन्दया संचार जुया
बल। जीवने दके न्हापा जिं थुगु किसिमया आनन्द अनुभव
याना।

“किन्तु भचा लिपालात। क्वाय धासां जिं थःत छम्हेसित

लः ल्हाय् धून। जि वेक्याम्ह जुइ धुन। थय् मजुइ मा धका
उखुन्तुं मां-व्यायात ब्वने सिमधयकं विया छ्वयूगु खँ ल्हाय्
मते धका ख्वया-हाला कर जोरी बिन्ती यानागु खः।”
श्व वया पौया ल्यंखं ब्वनाम्हेसिया कथु थ्यंक ई सरर गना
बना गबयूत नी गबयूत जि तोल्हे जुया च्चना—वयागु
पत्र ल्हाती थथै थाती।

X

X

X

लिसः पौ

भिक्षु अमृतानन्द

प्रिय पासा,

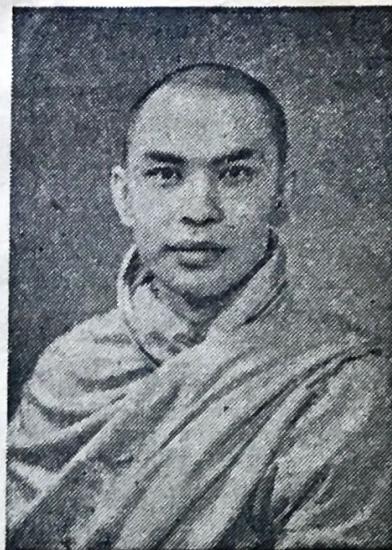
त्रिरत्नानुभावं क्वितः कुशल मंगल जुहमा ।

क्विगु तःपूमङ्गि पौ जितः प्राप्त जूगु खः । तथापि जिं
क्वितः क्वपू हे पौया लिसः च्वय् मफुगुलिं जितः साप अपशोच
दु । क्वि क्विगु पती अनेक प्रश्न न्यना हया दिल । गुकिया
लिसः लिकुना च्वंगु । क्वि स्वय् बले जिं क्विगु प्रश्नयात अकिं-
चित भापु थें ताल जुइ परन्तु वास्तविक ख अथे मखु ।

क्विगु पौ जितः बिलम्ब जूसां मथ्यंगु ला मखु । खतु
आः भीगु देशं देश विदेशे थ्यंक भीगु हे टिकट तया पौ
छवये जी धुक्कल । थ्व समाचारं छि नं प्रसन्न हे जुया दी ।
अयसा नं भीथाय् देशे पत्र वितरण याइगुली सन्तोषजनक
व्यवस्था भेँते व रेडिओले सिबे मेथाय् मजूनि । उकिसं, जि
ला यें शहरं पिने स्वयम्भू पाखे च्वं च्वना । थन ला पौ
थ्यनिगुया छु निश्चित व्यवस्था हे मदु । जेनरल पोष्ट आफिसे
थुगु सम्बन्धे निवेदन याना वयकःपिनि ध्यान आकर्षित याये
धाःसां, वयकःपिनि चित्त आफिसया ज्या-खँय् एकाग्र जुया
च्वनिगुलि उखें थुखें आकर्षित मजू । जिं स्वय् बले छि च्वया
हयादीगु पौत व्याकं हे मथ्यंसां अपोलं याना जितः थ्यना
हे च्वंगु दयमाः । क्विगु ख खय् बले क्वि पौ तःपूमसि हे च्वया
दी धुकु ख्वा वः । जितः क्विगु न्यापूति पौ ला थ्यंगु हे दु ।

जि विश्व भ्रमणं लिथ्यंसां निसें क्वि जिगु भ्रमणया बारे
अनेक प्रश्न याना दिल । जिगु मने जूगु प्रभाव (*Im-
pression*) बारे नं न्यना दिल । हानं जिगु मचाँनिसेंया
आः तक्या जीवनी नं न्यनेमास्ति वया च्वन धका च्वया
दिल । क्वि गुगु जिज्ञासा तया पौ च्वया न्यनाहया दिल
उकिया बारे क्वितः सत्यनं अनेक धन्यवाद दु ।

क्वि न्यना हया दीगु प्रश्नया लिसः क्वितः प्राप्त मजुसेंलि
क्वि ब्राय् छु कारणे च्वया बिमज्यानागु धका न्यना हया
दीगुया लिसः हे नं च्वय् मफुगुली जितः मक्कासे च्वना वः

लेखक

तथा अपशोचनं जू ।

क्वितः क्वगू लिसः पौ च्वय् धुनकि करीब न्यादँ खुदनिसें
जिगु मने छु च्वयगु ! सुयात च्वयगु !” धयायें जुया च्वंगु
मदया बनि । थये जुसां निसें जि कलमयात नाकं दुःख
मबिया दुःख बीगु मने नं मतया । दुःख बीगु धयागु ठीक नं
ला मजूनि मखुला ? किन्तु क्विगु बारम्बार वयाच्वंगु पौया
लिसले छुं न खुं मच्वसें हे मगाक क्वि जितः बाय्य याना
दीगुलि अथवा प्रेरित याना दीगुली क्वित धन्यवाद सिबे
मेगु छु बी !

छुं गुं च्वयत व्यावहारिक दृष्टि तःगू मक्कि कारण बा
अंग चूलाकेमाः । साधारणतः सर्वप्रथम “च्वय्” धयागु
भावना, परिस्थिति तथा उकिया प्रयोजन व जिज्ञासा
दुपि माः ।

थुके मध्ये क्वे च्वंगु निगू कारण ला अवश्य दु थें च्वं ।
तर च्वे च्वंगु निगू अंग पुरेमजुया कलम लिलि चिला च्वंगु
खः । थये धाय् बले क्वि न्यनादी फु कि भिक्षु थें जुया शांत
वृत्ती च्वने धुपित नं अनुकूल परिस्थितिया अभाव गथै जल ।
ख ठीक हे धायमाः अनुकूल परिस्थिति धयागु थःम्हं हे

दयकेमांगु खः ! परिस्थिति धयागु सदां क्रृगू हे ज्वी मखु धयागुली जा क्रिगु मतभेद दइथें मच्चं । यदि थुके मतभेद मदु धयागु जूसा परिस्थितिया अधीन गुबलें गुबलें प्राणीपि लावं धयागु खँ स्पष्ट हे जू । जिके थव नं विश्वास दु कि परिस्थितियात नं मनूतयूसं थःगु अधीन तयूफु । तर गुकथं यात भासा तयूफह, थव खँ अनुभवं हे जक धायफह । अनुमानं मखु ।

परिस्थिति धयागु निहच्छया २४ गू घण्टाया पःखालं चाहुइका च्वं च्वनि २४ गू घण्टाया दुने छु छु याय् फइगु खः, व्यक्तिया साहस, वीर्य, प्रज्ञाया आधारे च्वनि । साहस, वीर्य व प्रज्ञा जक दयां मज्यू धात्थे हे २४गू घण्टाया दथवी याय् हे फइगु गुलि ज्या खः थुकिया नं ला क्रृगू परिमाण दह ।

“च्वय्” धयागु कला खँ ल्हायूबले थें मखु धयागु खँ सकसिनं स्वोकार हे यानातःगु सिद्धान्त खः । जिं ला क्रितः धाय् कि जि च्वयूगु कला थये धका नाकं मस्यू । जिगु च्वयूगु कला जा गये खँ ल्हायूबले खः अथे हे जुया च्वन । दयका च्वय् धयागुली विश्वास मता । जिगु विश्वभ्रमणया अनुभवे अनेक कमी व बेसी ज्वीफु । भिक्षुत्वयागु जक पक्षपाति हष्ठि स्वयूबले अनुभवया खँ पचेयाय् नं थाक्वीफु । भिक्षुत्वे नं मानवपन दया च्वनि धयागु जूसा शायद अनुभवया खँय् व प्रभावे लाभ नं ज्वीफु । जिगु भ्रमणया सिलसिलाय् जि थःत भिक्षुत्वया साथे मानवपनया भावनायात नं नापं तयागु दु ।

क्रिं न्यनादिल कि यूरोप व अमेरिका पाखे धर्मया सम्बन्धे गजागु वातावरण व रीतिस्थिति दु । धर्मया रूप-रेखा बने जुया वहगु समाजया दबुली खः । अकिं थव सीकेत संक्षिप्त रूपं जूसां सर्वप्रथम अनपाखेया समाजया रूप-रेखाया बारे निं छुं ज्ञान दयके माथें च्वं ।

तप्यंक धाल धासा पूर्वी देशे च्वंपि व पश्चिमी देशे च्वंपि मनूतय् समाजया रूपरेखाय-पूर्व व पश्चिमे छु अन्तर दु अथे हे अन्तर दु । गथे कि भीथाय् क्रैं आर्थिक व्यवस्था क्रैं थुवानं याइगु जूसा, अन च्वंपिनि थम्हं याई । भीगु देशया राज्यया व्यवस्था क्रम्ह जुजुं याइगु जूसा, अन सकसियां सलाहं याइ । भीथाय् मिजं मिसात अलग अलग ज्वीगु

जूसा, इमिथाय मिजं मिसा नापं नापं ज्वी । भीथाय् नयू त्वनेबलें वं वयात थी, वं वयात थी धयागु भावनां अलग च्वना नह, तर इमि सकलें क्रथायसं च्वना नह । भीथाय् क्रैं नायोनं काय म्हायपिंत व्यवस्था याना बीगु जूसा इमिथाय् थःथःम्हं तु व्यवस्था याना काइ । भीथाय् दुःखया लिस्से धर्म लाइ धयागु धारणा जूसा, इमिथाय् सुखया लिस्से धर्म लाइ धाइ । भीथाय् बँयूच्वना नयूगु जूसा इमिथाय् टेबुले च्वना नह । भीथाय् क्षको बिवाहजूम्ह ब्री नापं जीवन काव्हि च्वनेगु भीं धयागु जूसा, इमिथाय् हीका हीका व्याहा यायूगु भीं धाइ । थव विषये क्याथलिक धर्मावलम्बीतय् भावना भति पा । क्याथलिक धर्में पूर्वी संस्कृति थाय् क्यातःगु दु । पति-व पलीया बारे यद्यपि न्हापा न्हापाया पश्चिमी सभ्यता पूर्वी सभ्यता थें खःसां आः यको हे भिज्ञ भावनां थाय् क्या च्वन ।

थुकथं अनेक विषयस समाजे विभिन्नता दुसा नं मनूतय मने सीधुंका लिपा सुगति स्वर्गे बने धयागु आशा व्यापकरूपे खने दु । सुगति स्वर्गे बनेगु प्रबल इच्छा गुलि सम्म नं दु धासा न्वायगु हे अनाचार, अकर्तव्य व पाप इत्यादि यासां इसाईते ‘च्वें’ अर्थात् मन्दिरे बना, अन च्वंपि पुजारी अर्थात् फादर वा ब्रादर्स पिंके क्षमा प्रार्थना याना, इमिसं इसाया प्रतिनिधित्व याना क्षमा बिल धायूव इपि अवश्यमेव स्वर्गगामी ज्वी । थुकियां अपो ध्यबा बीकुपिसं ध्यबा दक्षिणा बिया स्वर्गबासया लागी फादरतय् पाखें इसा याके प्रार्थना याका स्वर्गलोके थः च्वनेगु थाय् सुरक्षित ज्वीक, ‘रेले शीट रिजर्भ यायैं’ शीट रिजर्भ याका तह । खास याना स्वर्गे बनेगु शीट रिजर्भ याना बीगु प्रथा क्याथलिकसतय् बिचे दु । प्रोटेस्टेन्टतय् बिचे नं मढुगु ला मखु, अयसां अपो चलन क्याथलिकसतय् बिचे दु । क्याथलिकसत अपो दुथाय् खास याना इटली देशे मेगु धर्मावलम्बीतय् प्रति पूरा दमन व पक्षपात दु । क्याथलिकस व प्रोटेस्टेन्ट धयागु यूरोपे दयाच्वंगु क्रिश्चियानी धर्मावलम्बीतय् निगू खलःतय् नां खः । थवयां अतिरिक्त यूरोप पाखे ‘जुहस’ धर्मावलम्बीत नं दु ।

आःयात थुलिं सिध्युके । विश्वभ्रमणया बारे आदिनिसं ब्यावकं खँ तया लिपाया लिसले च्वया द्यै ।

क्रिम्ह अमृतानंद ।

भगवानं सुयात छु मब्यू !

ले० श्री केशवलाल कर्मचार्य

खँ यक्क हे पुलांगु खः, गुगु बखतय् मनूतस्ये
भगवान् यात प्रत्यक्ष नापलाना खँ ह्लाय् फु,
भगवान् या समक्षे वना थःगु दुःख पोंके फु।

अथे हे छन्हु। छगू अविकसित देशया
बासिन्दातसे सभाय् सर्वसम्मति थव खँ पास
यात—“भगवानं पक्षपात यात। भीत भगवानं छुं
हे मब्यू। सुखया साधनत भीत छुं हे उपलब्ध मजू।
भी न्ह्याबले अभावया गालय् दुनाच्चन।”

थःगु माँगया लागी भगवान् या समक्ष सत्याग्रह
याय् त उद्यत जूपिं व देशया मनूतयगु छगू जुलूस भग-
वान् या दरबारपाखे वन। उमिगु नारा खः—भग-
वानं समदृष्टियाय्माः। पक्षपात अन्याय खः। सुखया
सामग्री मनुष्य मात्रया समानाधिकार ज्वीमाः।

भगवान् या समक्ष थ्यनेव जुलूस-नाइके
धाल—“प्रभु! तःधंगु अन्याय जुल। साप हे पक्ष-
पात जुल। जिपिं रेडियो-टेलिमिजनं वंचित जुल,
रेल-मोटरं वंचित जुल; जिमिगु लागी न हवाई-
जहाज दु, न राकेट दु, न बांलागु लँदु, न बांबांलागु
छ्येँ हे नं दु। सुखया सामग्री मानव मात्रया
समान अधिकार जुझमा। गुम्हं १५० तँदुगु छ्येँ
च्चनिगु, विजलीया स्वाहानें थाहाँ काहाँ ज्वीगु;
गुम्हं भिस्वाचा छ्येँ नं च्चने मदुगु। जिपिं जक छु
प्रभुया सन्तान मखुला? थव पक्षपात छाय्? जिपिं
जक अभावया गालय् छाय् लाना च्चनेगु!”

भगवान् छको मुसुक हिल, अले धाल—“थौं
जित; भतीचा फूर्सद मदु। कन्हे वा, छिमिगु माग
छु छु खः जिध्यान बिया न्यने।”

कन्हेयागु आश्रासन प्राप्त याना जुलूस थःगु
देशय् लिहाँ वन। लँय् छम्हस्यां धाल—“भगवान्

भी खनाः ग्यात—

उक्ये कन्हे नाप-
लाय् गु खँ ल्हाः गु!”

मेह्मेस्यां धाल—

“भीगु माग जायज
खः, भगवान् निरु-

त्तर जुल।” मेह्मेस्यां धाल—

“पक्ष-
पात याइहा ईश्वर-

यात ईश्वरासनय्

च्चनेगु अधिकार मदु, वं कन्हे हे आसन तोतेमाः।”

अनेक मनूतस्ये अनेक किसिमं खँ ल्हात, भग-
वान् यागु आलोचना यात; निन्दा यात। माग
पूरा मजुल धासा ईश्वरासनया विरुद्ध विद्रोह
याय् गु खँ नं पिकाल। पक्षपाती परमेश्वरयात
परमेश्वर जुझगु छु अधिकार !

कन्हेखुनु सभा-मैदानय् मनूत जम्मा जूबंबले
उमिसं खन—ल्हा-तुति छुं हे मदुह्य छ्हाह्य अपांगह्य
भिखारी दीन-हीन सलं हाला च्चन—“हजूर! नय-
त्वने मखन, ल्हा-तुति मदुह्येसित मदत याना दिसँ।”

भगवान् या दरबारय् वनेत जम्मा जूबःपि मनूत
स्तब्ध जुल। भचालिपा अन थुजागु कोलाहल
ताय् दत—“भगवानं भीत फुकं ब्यूगु दु, सकतां
ब्यूगु दु, प्रशस्त ब्यूगु दु !”

अले अन निस्तब्धता व्याप्त जुल, भगवान् या
विरुद्धय् सुयागु म्हुतुं छगू शब्द पिहाँ वःगु ताय् मन्त।
भचालिपा सभा मैदान जन-शून्य जुल। मनूत भग-
वान् या दरबार मवंस्ये थःथःगु छ्येँ य् लिहाँ वन।

जापाने वैशाख पुन्हीया उत्सव

श्री न्हुच्छेबहादुर वज्राचार्य

जि १६५६ सनया जनवरी महिनाय् नेपालोत्तोताः स्वीडेने Forestry व Agricultur या अध्ययन यायत वना। स्वीडेने १ दच्छि व ३ ला च्वनाः अनं यूरोपया अनेक देश भ्रमण यानाः अमेरिकी ढंगया कृषिशास्त्रया अध्ययनार्थ अमेरिकाय् १ दच्छि व ३ ला च्वना। अनं जापानया प्रख्यात कृषि कलाया पुनः अध्ययन याय्गु इच्छां जापाने वनाः अन ७ ला बिते याना। श्व हे समये वैशाख पुन्हीया उत्सवे भाग काय्गु सुअौसर प्राप्त जुल।

जापाने वैशाख पुन्ही अप्रेलया ८ तारीखं जुल। जापाने योको-हामा नगरे च्वंगु कोदो-क्योदान बौद्ध मन्दिरया तत्वा वधाने जूगु

वैशाख महोत्सवे भाग कया। वैशाख पुन्ही इन्हु न्हो जुलूस वल, गुगु जुलूसे सिद्धार्थ कुमारया मूर्तियात किसिम्हे तयाः जात्रा यात। गुकी ५ न्यादोति मनुखं भाग काल। गुकी भेँयागु सिद्धार्थ जातक सम्बन्धो बाखने आधारित चित्र व मूर्ति नं ज्वना वःगु दु। जापानया तालगु बाजं थाना

बल। जुलूसे विभिन्न देश—सीलोन, नेपालया पिसं नं भाग काल।

वैशाखपुन्ही छन्हु न्हो मन्दिर उपासक उपासिकातयसं छायप्यगु यात। थन शील प्रार्थना आदि यायगु चलन मदु। श्व मन्दिर विशेषयानाः ‘सद्धर्म पुण्डरिका’ माने याइपिनिगु जुया च्वन। थिमि बुद्ध पूजाया न्हापां सद्धर्म पुण्डरिकाया निं प्रार्थना याइगु चलन। श्व विहारे बुद्ध भगवानया मूर्ति आदि नं छुं मदु। मन्दिर दुने जापानी ढंग स्वां आदिं छायपा तःगु जक दु। दथुइ लाक्मण्डप दु, गुगु श्व हे वैशाख पुन्ही खुनु जक चाय्का दर्शन याकडगु जुया च्वन।

उपासक उपासिकात सकले विहारे देके वइ। गुभाजु, गुरुमांजुपि वयाः न्हापां गं थाना पूजा आरंभ याइ। थनया उपासक उपासिकापिसं ‘केसा’ धयागु कोखा थेँजागु सकस्यां कोखाया तःगु दु। उगु पूजा सिधल कि सिद्धार्थ कुमारया मूर्ति पूजा याइ। सिद्धार्थयात पूजा याइबले चिनिचूं घ्यो धाः म्हे लुइ। भी नेपालयापिनि लागी विशेषता श्व कि भी नेपाले थें थन जव ल्हाः पिकयाः गं न्ययाः पूजाभः ज्वनाः पूजा याइ, गुकी जाकि मदु स्वां जक दु। मचातयत नेपाली तकुवा तुपुली छाँटगु तुपुली प्वीका, वःहे तुपुली पुयाः उत्सवे नं भाग काल। थुकिया लागी जिं त्यवा चिया।

थव वैशाख पुन्हीया सिलसि-
लाय् जिं नं भाषण बी माल । व
भाषणे न्हापा न्हापा नेपाः भाःःम्ह
श्री हिताकां जिगु अंग्रेजी भाषाया
जापानी भाषां अनुवाद याना
बिया दिल । भाषणया मुख्य
सारांश थव कि बौद्ध धर्म गुगु
नेपालदेशं उत्थान जूगु खः, व धर्म
थुलि मछि तापागु देशे थ्यंक नं
थ्यनाः थनया आपालं जनतां
थुकिया सिद्धान्त अनुसार आच-
रण याना वया च्वंगु अत्यन्त महत्व

पूर्णगु खँ खः । हानं थुगु उत्सवे नेपाःतालं गान्त्ययाः
नेपाः छाँटगु तुपुलि पुयाः भाग कया च्वंगु खनाः
जितः थव कल्पना जुलकि नेपालं बौद्धधर्म जक मखु
कि नेपाःया संस्कृति एवं नेपाःयापि मनूत हे नं थन
थ्यंक वयाः आवास याना च्वंगु थं च्वं । थुलि जक
मखु जापानी व नेपाली मनूतय्गु रूप, आकृति,
रंग प्रमुखं समानता खनेदु । थव हे समानताया
आधारे झीसं मित्रता एवं भ्रातृत्वयात नं गुगु कि
भौगोलिक रूपं झीत पृथक याना तःगु खः उकियागु
छुं असर मलाक दिन प्रति दिन झं झं वृद्धि याना
यंकेगु आवश्यकता दु । थव हे मित्रताया नातां झीगु
दैशया उन्नति एवं संस्कृतिया लागी परस्पर सह-
योगी जुझगुहे झीगु परम कर्तव्य खः । थथे हे
निगुलि दैशया मनूत नं उखें थुखें थुखें उखेवय् वने
याना हल धाःसा झीगु न्हापानिसेया सम्बन्ध
अभ कातुया वनि ।

सम्मेलने भाग काःपि फुक मनूत मुना वैशाख-
पुन्ही सफलता पूर्वक सिधःगुली हर्ष प्रकट याना:

जापाने नेपाः पहःगु पौ दुगु देगः
छगृ पार्टि नं यात ।

थव उत्सवे तसबीर खिचे याइपिन्त जक हे सर्व
प्रथम जूगु तसबीरे ५००० दां पुरस्कार तया तःगुलि
तसबीर काइपि जक हे नं ग्वाः ग्वाः दु ।

अनं जि छुं दिन लिपा हवाइ जहाजं कलकत्ता
वया ।

कलकत्ता १२०५५६

बुद्ध—स्वागतम्—

ले० श्री तिलकप्रकाश ख्वप

जन्म लुम्बिनी छंगु जुयेवं थर थर खाना बिस्यु बिस्यु जूर्पि
 लुँ-निभाः त्वल दे व्याका। मानव फुकसित छं हे—
 लय् लय् तातां दुनियाँत्य् अन विल विश्रान्ती, जीवन भाला—
 देशय् तल मत च्याका॥ कबुया विल इमि छं हे

विश्व शान्तिया ए पूजारी, स्वागत ! स्वागत ! छंत !

सियगु म्वायगुलि विवशय् लापि
 मानव छम्ह छम्ह मुका
 शिक्षा दीक्षा इमित विया छं
 जगया विल खँत श्वीका॥

विश्व शान्तिया ए पूजारी, स्वागत ! स्वागत ! छंत !

मानव जगते मानव हे यो मुख्य अहिंसा धर्म छंगु खः
 धाजुल फुकसित छं हे अल्य आत्मा म्ह सिकेगु।
 मामवताया पाठ उथायके खन्यगु सकःस्यां समान आत्मा
 कन बांलाका छं हे प्राणी मात्रय् छंगु॥

विश्व शान्तिया ए पूजारी, स्वागत ! स्वागत ! छंत !

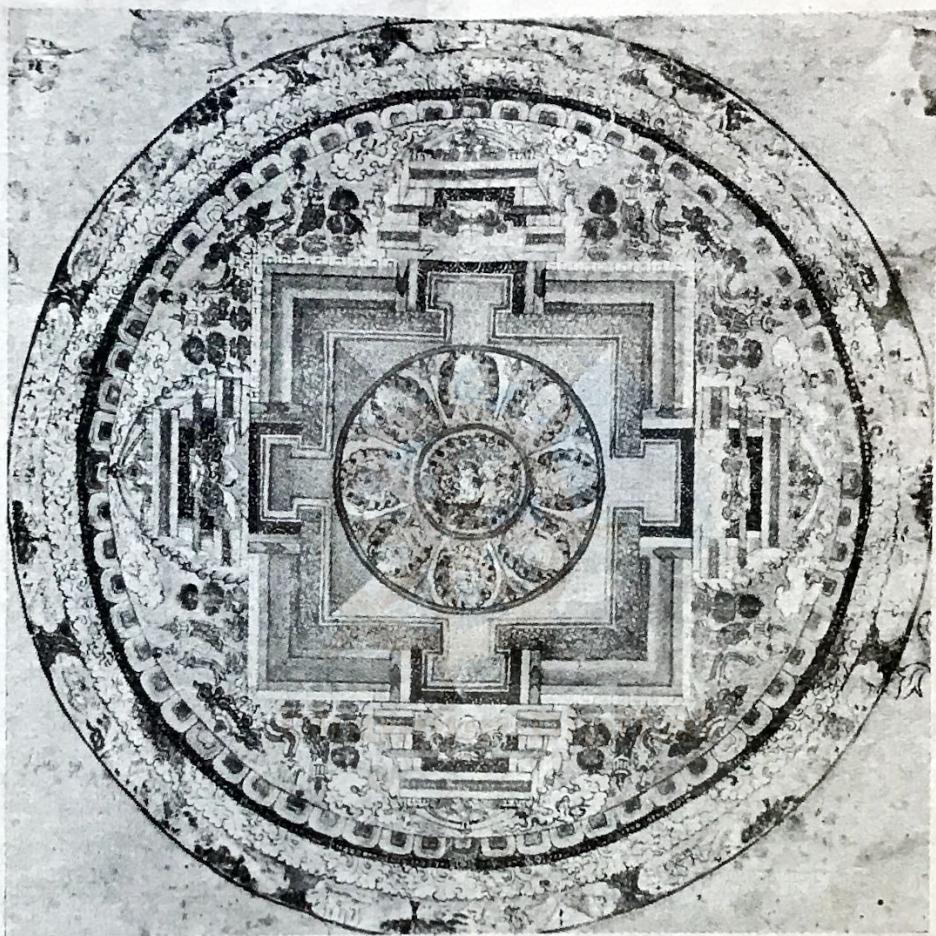
सत्य प्रदर्शक, छंगु तथागत,
 अकथनीय आदर्श।
 उकिं धव स्वांयापुहि खुनुँ फुकस्यां
 जाः हृदये अति हर्ष॥

विश्व शान्तिया ए पूजारी, स्वागत ! स्वागत ! छंत !

—:*:—:*

—धर्मोदय

श्री वज्रवीर अचल मण्डल

थव व हे स्व० दान रत्न ताम्रकारया लहासाया कलाकारपिन्त नं लोबना पुसेच्वंगु अनेक
कलाकृति मध्ये छगू । गुगु चीचा पाःगु ८ इंचीति जक प्यकुंलाना नं फुक बुत्ता छगू छगू सीदुगु ।

—सम्पादक

स्वांया-पुन्ही

कुमारी प्रकाश प्रधान

मनून खवया च्वंगु ख्वःसः रंजितया न्हेपने थ्वल ।
थथेक छ्यै लहना स्वत, अले जुरुक्क हे दन । हूलया दथुइ
म्हासुगु कापतं तोपुया हया तःगु खन, वं थुल—सीथं हःगु ।
अभ वं थुल, व व हे बुहाचा खः, गुम्ह इमि हे गामे च्वंग्ह
खः, भति भति उसाँय् मदया च्वंग्ह खः । वया ल्यू ल्यू वया
काय्पि खवया वया च्वन ।

रंजितयात संसार खना वाक्क हे वल । व इतःमतः कन ।
वयात गन वने गन वने जुल । वयात लुमन व त्यागीया खँ—
थ्व अनित्य संसारे भुले जुया मनून मखुगु लँय् वना च्वन ।
इमिसं द्वको थः मृत्यु जुये मानि धैगु ल्वःमंका च्वन । मनूया
जन्म हे भिंगु लँय् वनेत जूगु खः । तर मनूनसे थ्व सम्हे मजू ।

थःगु छें भचा उखे पहाडे च्वंगु इवाम्म च्वंगु वंगलसिमाया
क्वे केतुना च्वन रंजित । वसन्त ऋतुया चुलिं वाउँसे च्वंगु
व सिमां सिच्चुक फय् वया च्वन । तर वया तुगले व फय्
सिच्चुक दुहाँ मवं । त्यागीया खँ जक वयागु न्ह्योने वइ च्वंगु
दु । ‘जिमि मामं जित गुलि स्नेह याना तल, जिमि बानं
गुलि स्नेह याः, जिमि दाजुं जित गुलि स्नेह याः व हे स्नेहे
लुकुबिना जिं थःत आनन्द अनुभव याना च्वना । छु जिमि
मां—बानं जिम्ह दाजुं नं जित त्वःता वनि तिनि ? ओः
अबले जि गय् याना च्वनेगु । व दिया जिं गवले ख्वाः स्वये
म्वाःलेमा !’ त्यागीया खँय् वयात विश्वास जुयावं च्वन ।
अले रंजितयात अजागु गामे २५-२६ खा डेँया गाँमे जन्म
जूगुलि थथे छुं मसीका च्वने माल धका लुमना म्हाइपुल ।
जिमि ज्या बुँ-ज्या सिबे छुं नं मदु । नयेगु त्वनेगु सिबे
जिमिसं छुं नं मस्यू । गनं वना सुं सज्जनपिनि संगत याये
खंगु मखु । छुं ज्ञानया खँ न्यने दुगु मखु । थगुने जि शहरे

वना च्वनावले व उलि नाप मलाःगु जूसा धात्ये जिं छुं हे
सीगु मखु । लँय् धुच्छ वया खँ, वया उपदेश न्यना । न्यं
न्यं हे मगाः । आखिरे व द्वखे वन, जि द्वखे । जि वयात
डेँ च्वना हयेन जिद्वी याःसा शायद व वइगु खइला । डानं
विचायात, ऊँ छु वइ, वया साब लिमला थें च्वं । वया ल्हाते
भैँ-थू दु । स्वांया—पुन्ही थ्यंकः वया च्वन । थुखे उखे
बन्दोबस्तया लागि चाः हिले मानि धागु । जि ला छुं हे
मथू स्वांया पुन्ही धागु न्यने हे नं मनंनि । स्वांया-पुन्ही द्वखें
बुद्धया जन्म दिवस जुया चिरस्मरणीय हँ, द्वखें बुद्धत्व प्राप्त
याःगुलि चिरप्रेरक हँ अले महापरिनिर्वाण जूगुलि चिरसंवेदन
शील हँ ।

धात्ये पहाडे गामे जन्म जुया अले थुखें उखें गनं मजु-
याम्ह जुया जि तुया व्यां थें जाम्ह जुया नयेगु, त्वनेगु,
मिहतेगुली हे भुले जुया च्वन खनी । पहाडे जन्म जूम्ह,
छुं मस्यूम्ह सां वया बुद्धि दुम्ह, चलाकम्ह अले मेपि मस्त
सिबे भिम्ह, पासापि नापं तास-कौ मिहता मजूम्ह व रंजित
उखुनु शहर स्वयेगु तस्सकं रहर यात, अले गामे च्वंपि मनूत
नं दुगु पाखे लाका नापं शहरे वःगु । वं लँय् द्वम्ह अजाम्ह
हे त्यागी नाप लात । इमिसं नं गन वनेगु धैगु प्रश्नया
सिल सिलाय् हे व त्यागीया थ्व फुकं खँ जूगु ।

रंजित च्वना च्वंगु सिमां थौं थःगु छ्यै थलहना च्वन
गवं । थौं जिगु हे क्वे च्वना बुद्धया जन्म जुल, थौं हे जिगु
क्वे च्वना बुद्धत्व प्राप्त यात, थौं हे जिगु के च्वना निर्वाण
जुल धाधां हः ही नं फिर फिर सना च्वन । तर अन च्वंपि
मूक प्राणिसं छुं नं मथू । अथे नं सिमाया फय्-सः मदिक्क
हाला हे च्वन । अकिं हे खः ला थौं रंजितयात नं थ्व हे

स्वां

श्री पञ्चवीरसिंह “नेपामि”

पद्योदय हार्दिस्कूल

यथिपुसे च्वंक हिसि भय बीक
फय् लिस्य प्याखं हुला हुला
मौन सलं स्ये हाला च्वंम्ह
क्यबचाय् न्यंक सुगन्ध ह्वला ।

ए स्वां, धा छं स्वैत क्यन्यत थथ्
सुन्दर अभिनय यानागु
अथवा थः थाय् वःगु खना दः
लहा भाय् याना सःतागु ?

खला जि नं छंथाय् वय् मन दु
सुगन्ध भतिसां त्याय् कायृत
आला गय् वय् छंगु प्यखेरं
पा च्वंपि कंत मद्यंक ।

बरु, थौं चान्हे म्हिगः म्हीग थे
कं लिस्य तुं द्यन्यमत्य थः नं
सत्य, सत्य वय् छन्थाय् अबले
छं लँप्वी दना दः स्वैच्वँ ?

सिमा ववे च्वना स्वांया-पुन्ही धैगु मथूसां, स्वांया-पुन्ही धैगु
मस्यूसां, स्वांया-पुन्ही धैगु ला लुमना च्वन ।

रंजित, हानं स्वांया-पुन्ही धैगु छु खः धैगु कल्पनाय्
लुकुबित । आकाशे चन्द्रमा निला च्वन । छु थौं हे ला
मखुला स्वांया-पुन्ही ? तर स्वांया-पुन्ही धका क्वाय् धाल ?
वं कंगु जिं थूसां मथूनि । हानं थः खना थः हे ही मही
चाल । वया खँ न्यना जि अथे मुख जुया । जिं थव स्वांया-
पुन्ही विषये न्यंसा वं बालाक धा हे भाइगु । अबले जिगु
बुद्धि गन बन छिः । छु जिं आः व त्यागी नापं नापलाइ
ला ? जिन्दगी गबले वया ख्वाः खनिला ? वया ख्वाः जक
स्वंसां थव हृदय पवित्र उवीगु । अझ वं थः नाला तःगु धर्म
थः नाःसा जिगु जीवने नं पवित्रतां जाइ । हानं वं जोश
पिकया दृढ निश्चय याना धाल, जिं अवश्य व त्यागीया
खोजी याये, अले स्वांया-पुन्ही धागु छु धका न्यने । क्वाय्
क्वाय थौं जिगु न्हेपने व हे स्वांया-पुन्ही ताये दु । अवश्य
जिं स्वांया-पुन्हीया नं पत्ता लगे याये धका दृढ निश्चय यात ।
तर, तर जि गुलि बुद्धि मदुम्ह, जि गुलि गामा कमसे कम
जिं वया नां ला न्यने माः ! वं जिके जिगु नां—गां न्यसेलि

जिं नं वया नां छगूला न्यने माः । जिं गुजागु भूल याना ।
आः जिं व त्यागी नापं गथे याना नापलाये ? गथे धर्मया
विषये सीके ? विचाः यायां रंजितया ख्वाले दिक्ष पहःवल ।
पुलीसं ल्हाः दिका ल्हातेसं छ्यें दिका सुक भोसुत । वं मिखा
तिस्सित, तर रंजितं नुगः मिखां खना च्वन, त्यागीया ख्वाः,
कल्पनाया संसारे खन—मां अबु व दाजुया अवयैव, मस्तिष्कं
साला च्वन, लाश—गुगु नकतिनि यंकल, अले विचारं माला
च्वन—स्वांया-पुन्ही छु खः ?

अबले हे खिररं मिसात निलाइःगु सलं थवत अन ।
रंजितं छ्यें लहन । अय्क स्वत । त्यासेत छवथां । रंजितं
हानं छ्यें कवचुकेत स्वत, तर मस्यु क्वाय थे कवचुके मफु ।
अले गबले उखे स्वये थे याना गबले थुखे स्वये थे याना दथुइ
दथुइ त्यासेतय ख्वाः ख्या च्वन । अले बहुरूपी मनूया चंचल
मनया ख्वाः ख्ये मयया ला अथवा तँ पिकया मस्यु, अथे
थये धका धाये मफु, स्वांया-पुन्हीया तुमिला सुपाँय दुने
सुल । सूगु सुलं । कन्हे खुनु सूर्य वल । तुमिला तन ।
मनूयेसं नं धाल, स्वांया-पुन्ही सिधल ।

—::*:—

नेपालया बौद्ध तीर्थस्थल

मा० पुण्यरत्न वज्राचार्य बी० ए०

रूप लावण्यं ज्ञागु ख्वा धिसिमिसि धायक व्वया तःजागु च्वापुगुँया मुले च्वच्वम्ह भी मां-दे नेपाल नं संसारया तःनः-च्वतं बाँलागु थाय् या त्याख्य नांजा। थव दे क्षेत्रफलया त्याख्य मेमेगु तःनःधंगु दे नाप उति मग्यंसां प्राकृतिक सौन्दर्य, प्राचीन कला व संस्कृति, विशुद्ध धर्म व साहित्य व अथे हे तुं अजुगति चायेकइगु ऐतिहासिक थाय् आदि स्थग्न मन वंपि विदेशी स्वकमितय् त्याख्ये नां दंगु व मोइनि थे जुया च्वंगु दु। क्वायद्वासा थव देशं पूरातत्वज्ञतय् अनुसन्धानया सामाग्रिन चूलाका बिइ फु, कलाकारतय् त्र प्रकृतिया दक्षिणे बांबांलागु व तःच्वतं जागु दश्यत न्ह्यःने व्वया क्यँने फु, उत्साही मनूनय् त्र उत्साहया पौरख क्यनेगु उत्तेजना बीफु। अथे हेतुं थव देश परापूर्व कालं निसै छगु स्वतन्त्र राज्य जुया व्वया च्वंगुलि थवं स्वतन्त्र-प्रेमी व्यक्तिय् त्र स्वतन्त्रताया मन्त्र नं स्थने फु। थुलि खं छखे तया नं थव देशे छको जक पला तया थव देशया अनुपम मूर्ति दर्शन याये धुकूपि विदेशी स्वकमितय् त्र हानं हानं थव देशया पालि सिला लः त्वं वये मं दयेका मोइनि कयेका इमिगु मती थव देशया किपा भस भस लुमंका बिइगु दक्षिणे तःधंगु खं छता मेगु हे दु। व खं खः थव देशया पवित्र धार्मिक स्थलत। ख नं खः धात्ये धाय् माल धासा थव भी मां दे नेपालयात-प्राचीनतां जिगि-जिगि च्वंगु व कला व संस्कृति बिलि बिलि जागु तीर्थ-दे धासां छुं पाइ मखु। उकिसनं भी न्हाय् तःपुका अौट क्रातुका व मन रुचातुका धाये फु, नेपालया दक तीर्थ स्थलत मध्ये बच्छि नं रुचातुका धाये फु। नेपालया दक तीर्थ स्थलत छुं न छुं खं बौद्ध मतया प्रभाव लाःगु तीर्थत धका भीसं धाये फु। थव हे खं याना विभिन्न देशया नां जापि इतिहासकारतय् सं च्वया तःगु नेपाल इतिहासया सफुली थाय् थासय् क्रप्वा म्हुर्तु धाय् थे न्हापां निसै आ तकं चीन, जापान, लङ्गा, सँदेश, भारत व संसारया

मेमेगु नं विभिन्न देशं त्याचा हे मद्येक बौद्ध तीर्थ यात्रीपि नेपाले वल धकाः वर्णन याना तःगु भीसं खंके फु। भारतया अशोक महाराजया म्हाय् नेपाल वः बेले दयेका थकूगु अशोक चैत्य धयागु चिकी चिकी ग्वःगु असंख्य चैत्यत नेपाल देशे दक्षो भनं धयाथे हे दु। उकिसनं यलेला लगं थूर, पूचो थूर, त्यता थूर आदि नामं प्रख्यातगु थूरन प्यकुने प्यंगः आतकं दनि। वया हे म्हाय् चारुमति थःगु नामं दयेका थकूगु चाबही धयागु विहार नं आः तकं चाबहिली हे दनि। हानं चीनं वःम्ह लामाजुं भिनिदं बिक्क अति कुतः याना दयेका थकूगु धागु बौद्ध चैत्य नं आ तकं खासनी दनि। अथे हे मेमेगु देशं वःपि तीर्थ यात्रीतय् सं दयेका थकूगु चिं गुलि दनि गुलि। थव फुक्क खंया हा भी नेपाल दे बौद्ध तीर्थ दे जूगुलि खः। भीगु देशे चतुर्थ विश्व बौद्ध सम्मेलन जुयावंगु कारण नं थव हे खः।

थुजोकथं भीगु नेपा देयात स्वयम्भू पुराण, द्वादशतीर्थ महात्म्य, अष्टवीतराग महात्म्य आदि ग्रन्थया सुलचं तया स्वत धासा भीसं त्या खानां खाय् मकयेक बौद्ध तीर्थत धंधं धायेक च्वच्वंगु खंकेफु। अयसां आयात भीपि भौगोलिक पौराणिक खंया तुनामं चुया नेपा गाया दुने वा पिने लागु तःतःच्वतं नां जागु बौद्ध तीर्थे जक चाहिले।

न्हापां भीपि स्वयम्भूनि वने। थव थाय् ये० देया वायुव्य (उत्तर पश्चिम) कोणे हनुमान ध्वाकां बाक्वेति पाक ला। अले थव स्वयम्भू-चैत्य न्हापा न्हापा गोशङ्क पर्वत धका नां जाःगु व थौकन्हे स्वयम्भू गुँ धका नां दंगु पर्वतया च्वकाय् कःभः धायेक विराजमान जुया च्वंगु दु। हनुमान ध्वाकां निसै थव गुँया क्वे भुयोखेल धैगु थासे तक मोटर न्ह्याके ज्यूगु लँ दु। अनं निसै स्वयम्भू चैत्य दुगु थासे तक लोहँयागु पिच्चुसे च्वंगु अथे हे स्वसःति त्वाथः दुगु पा दु। थव पाया जवं खवं व स्वयम्भू गः छगुलि विभिन्न प्रकारया स्वां-मा,

सिमा आदि जाया प्रकृति थःगु अनुपम सौन्दर्य क्यना च्वंगु दु । थव पाया थाय् थासे न्यंक भनं चैत्यत, ततः धिकःपिं बुद्धया, मूर्तित व सल, किसि, मह्यखा, गहड व सिंहया मूर्तितसे नेपालया प्राचीन कलाकारपिनि कला आनले म्वाना च्वंनि धका मूक-भाषां छुमां विया च्वंगु दु । शुलि स्वस्वं बने धुनेव भीपिं च्वे ध्यनि । पाया च्वसं तःगोगु बज्र छगः गुगु बज्रे गंगः मलः, पा मलः व बज्र मलः आदि मलः लाना त्वपुया तःगु धाइ, व भीसं खनि । थनं भीगु देपा पाखे व स्वयम्भू चैत्यया जवपाखे लिना चाःहिलेबले भीसं कथं थें अनेक धार्मिक महानुभावपिं दयेका थकूगु चिचीगोगु चैत्यत, प्राचीनकालं निसे स्थापना याना तःगु वसुपुर (वसुधरादेवी) वायुपुर (फयखाःद्यः) शान्तिपुर (शान्तिपूर) नागपुर (वसिगाः) अभिपुर व जुजु प्रतापमलं दयेका थकूगु स्वयम्भू पाया च्वसं जवं खवं च्वंगु प्रतापपुर व अन्तपुर धयागु निगः देगः भीगु न्ह्यःने च्वंबइ । थवया नाप नापं भीसं विभिन्न मुद्रा क्यना विभिन्न दिशापाखे स्वया विभिन्न वाहन गया च्वंपिं विभिन्न उनपिं वैलोचन, अक्षोभ्य, रत्न सम्भव, अभिनाम, अमोघ सिद्धि आदि नामं प्रख्यातपिं न्याम्ह तथागत पञ्च बुद्धपिनिगु मूर्तिया नं दर्शन् याये खनि । शुलिजक मखु हानं भीसं स्वयम्भू धर्मधातु चैत्यया प्यखे कुने स्थापना याना तःपिं मामकी, लोचनी, पद्मिनी व तारा आदि देवीपिनिगु व धन भाजु, धन मयजु, लाताभाजु, लातीमयजु वासि भाजु, धयापिं न्याम्ह काय् म्हायपिं नापं ज्यू ज्यू पाखे बुया पयतुना च्वंचना विज्याम्ह श्री हारती अजिमाजुया नं दर्शन याये खनि । शुलि त्वःतानं थन महाकाल, आदि मेमेपिं द्यःपिं नं दर्शन यायेगु भीत सौभाग्य प्राप जुइ । थनलि भीत न्ह्यासा व मेमेगु थाय् नं सिइके योसा थव हे पर्वतया लिक्सं मञ्जुकूट पर्वत धया थाय् श्री महामञ्जुश्रीया दर्शन याः वंसां ज्यू । वरु स्वयम्भूस्थाने चाःहिला च्वनेबले थःके नये नीगु व पुजाभः कलः आदि ज्वना बनागु दःसा होस याये माः नत्रसा थन यक्को माकःन दुगुलिं व माकःतयसं भीके च्वंगु वस्तु लाके यो । थव स्वयम्भू-

यात पौराणिक बाखंया धापू कथं परापूर्वकाले स्वयम्भू चैत्य दुगु मखु वह स्वयम्भू ज्योति उत्पन्न जुयाः पञ्चरश्मि पिजवया च्वंगु पलेस्वां छफो दुगु पुखू जक खः लिपा गौड देशं वःम्ह प्रचण्डदेव जुजु थन थःम्ह बरे छुनाः शान्तिकर वज्राचार्य जुइ धुसेलि पुखू त्वपुयाः वया-द्यः ने आः दुगु स्वयम्भू धर्म-धातु चैत्य स्थापना याःगु धाइ ।

आः भीपिं बौद्ध चैत्य दुगु खास्ति पाखे बने । थव थाय् येँ या उत्तर पूर्व कोण पाखे हनुमान ध्वाकां कोयत्याति उखे लाः । येँ देशं निसे थन थ्यंक मोटर न्ह्याके ज्यूगु तः ब्याःगु लँ दु । थव थाय् नं न्हापां निसे आः तकं चीनं व ल्हासां वःपिं तीर्थ यात्रीतयगु व थव हे नेपाः देया जनताया नं छगू तःधंगु तीर्थ जुया च्वंगु दु । थन मुख्य यानाः चिनिया शिल्प कला व नेपालया शिल्प कला त्वाक ज्याना च्वंगुया दसु क्यँना च्वंगु तःगोगु चैत्य छगः दु । पौराणिक बंशावलीया धापू कथं थव बौद्ध चैत्य अर्थात् खास्ति चैत्य न्हयगू शताब्दी पाखे छम्ह तःधंम्ह मनुखं अनि-कष्ट सहः यानाः अति धैर्य भावना कयाः भिनिइँ बिक्क खालि खसुया लखं जक चा न्हाया दयेकूगु धाइ । उकि उवलेसां निसे आः तकं थन चिनियात च्वना च्वंगु दनि । थव चैत्य बाहेक थन चिनिया लामापिं च्वनिगु गुम्बा थुजोगु छेँ छखा नं दु । थव चैत्यं यानाः खास्ति गां छगुलिं भःभः धाः ।

स्वयम्भू व स्वास्ति चैत्य नापं यानाः भीसं निगू बौद्ध तीर्थस्थलत सिल । आः भीपिं मोटरे च्वना वंसां जिउगु बुल्हुं बुल्हुं न्यासि वंसां जिउगु थाय् महाबौद्ध देगः दुथाय बने । थव देगः येँ देया हनुमान ध्वाकां कोयत्तिपि पाक (दक्षिण पूर्व) कोणे प्राचीन नेपाल साहित्य, संस्कृति, कला व सङ्गीत आदि खँय् नां जाया च्वंगु यल देया दुने पूर्व पूखे लाः । थव देगः यलयाम्ह श्रेष्ठ कलाकार श्री पं० बौद्धाचार्य अभयराजं नेपाल सम्बत् ६८५ पाखे भारतया पाटलिपुत्रे च्वंगु बुद्ध गयास बनाः स्वँ दँ तक तपस्या यानाः नेपाः लिहाँ वये धुकाः नेपाःया दाजुकिजापिन्त अन थ्यंक बनाः बुद्ध गयाया देगः दर्शण याः बने म्वायेक थःगु हे देशे व हे बुद्धगयाया

देगः ज्वः जुइक देगः दयेका दीगु खः। थव देगः क्रगलं अपा
छपा क्रपा पतिकं बुद्धया मूर्ति तथाः अनेक प्रकारथा चाया
भाग ल्वाक छ्यानाः खूब कला पूर्ण तवरं दयेका तःगु दु।
थव देगः खनिबले मे वां मन्याइपि विदेशी स्वकमित म्ह हे
जुइ। भी नेपाल कलाया न्हाय् तयेगु वस्तुत छु दःसा थव
क्रगु नं धाये माः।

आः भीपि भचा तापाक्ष च्वंगु नमोबुद्ध अर्थात् नंवुरा
धयागु बौद्ध तीर्थे बने त्यल। थव नमोबुद्ध धयागु थासय्
नमोबुद्ध चैत्य क्रगः दु। थव चैत्य नं चीनं व ल्हासां वइपि
बौद्ध तीर्थ यात्रीतयगु लागी व नेपाला हे जनताया लागी
नं प्रसिद्ध बौद्ध स्थल जुया च्वंगु दु। थव चैत्य नेपाला गालं
पिने पूर्व १ नम्बर पाखे हनुमान छाकां भिक्वेति पाक्ष च्वंगु
गन्धकूत पर्वत धयागु स्वयम्भू गुँ थे हे अनेक प्रकारथा स्वांमा
सिमां जायाः प्राकृतिक सौन्दर्यं स्कःकः धाया च्वंगु गुँया जँय्
विराजमान जुयाच्वंगु दु। थव गुँई ला भन धुँ भालु चितुवा,
चला आदि बन जन्तु नापं वास याना च्वंगु दु। ये च्वंगु
हनुमान छाकां निसे थव थासे तक बनेत भीपि बाग बजार,
दिली बजार, सिनामुगः, वानेश्वर, ठेमि, ख्वप, भैंदे, नाला,
धौख्यः, धँसं थना दे, शंखु आदि त्वाः, गां व दे जुका बने
माः। थन बनेत धौख्यः थ्यंक मोटर बने छिंगु लँ दु अननिसे
न्यासि बनाः नमोबुद्ध चैत्य दुगु थाय थ्यंकं पाः गयाः बने
माः। थव थासे बनेबले इनिहासकार, कवि व कलाकारपिन्त
अनेगु सामांग्रीत चू लाः बयेफु। थव थासे नमोबुद्ध चैत्य,
मेमेगु चिच्चि ग्वःगु चैत्यन, सतः, छें व गुम्बा नं दु। चैत्य
दु थासं बाक्वेति थहाँ बनेव व हे गन्धकूत पर्वतया च्वकाय्
थ्यनि। अन महासत्व राजकुमारं थःगुला थःमंतु ध्यनाः
उसाँय् मदुम्ह माधुँ व वया मचातयत नकूगु थाय् धकाः माधुँ
व वया मचात सिद्ध जुया च्वंपि धकाः न्हय् ग्वाराति लोहं
दुगु थाय् दु। व थासय् च्वना स्वयबले च्वापु गुँ, गुँ, खुसि
कवालः, दे, गां आदिया दश्यत खने दयाः नेपाला दे क्रगुलि
प्राकृतिक सौन्दर्यया छें धयागु खयात ध्वा थुइक प्रमाणित
याः। पोराणिक बाखया धापु कथं थव थाय् न्हापा न्हापा

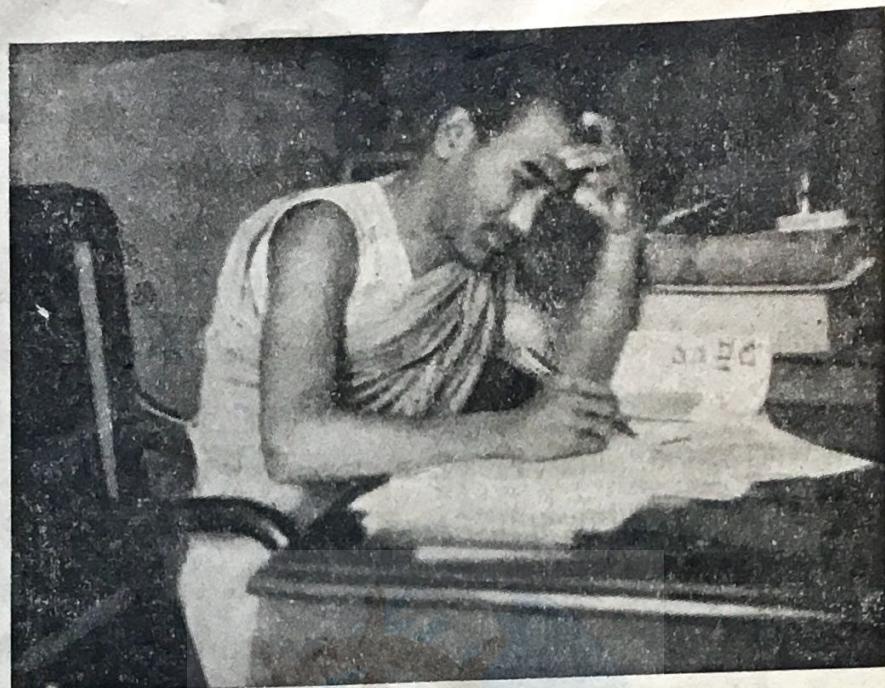
गन्धवती देया जुजु महारथ व वया महासत्व धयाम्ह
कान्द्राम्ह काय् सहित स्वम्ह कायपि ज्वनाः शिकार वःबले
क्रम्ह उसाँय् मदुम्ह माधुँया दुरु मवयाः हिहि मिहि चायाः
चच फुफु दुरु त्वैनाच्वंगु खैन। व खैनाः जुजुया कांद्राम्ह
काय् महासत्वया मती करुणा बनाः वं थः बौ व दाजुपिन्त
बानाः थः याकः चा जक व माधुँ व मचात दु थाय् बन।
वं थःगु ला थःमंतु ध्याँय्यं व धुतयत नकल। ला नकु नकु
सिना बन। उकिं थव थाय् व महासत्व राजकुमारं थःगु ला
थःमंतु ध्यना धुयात नकूगु थाय धाइ। अले व नमोबुद्ध चैत्य
नं व हे महासत्व राजकुमारया त्यं दनिगु कंलाय् दुने तयाः
जुजु महारथं दयेकूगु चैत्य धाइ। उकिं हे थव चैत्य उजोम्ह
त्यागी करुणाधारी व परया दितया लागी थःगु प्राण त्याग
याःम्हेसिगु कंलाय् दुगु चैत्य जूगुलि आः तकं थुपाय् धंगु बौद्ध
तीर्थ स्थल जुया च्वैन। थुलि सीका भीपि ये लिहाँ बने।

आः भीपि नेपाला गालं तःच्वतं ताःपाःगु बौद्ध तीर्थ
लुम्बिनी बने। थव थाय् सवर्थसिद्ध गौतम बुद्ध जन्म जूगु
थाय् खः। थव थाय् नेपाला गालं वायुव्य कोण पाखे लाः।
थन बनेत रेलया लं वंसां ज्यू पहाडया लं वंसां ज्यू। तर
पहाडं बने थाकु आपाः न्यासि बने माः।

थव लुम्बिनीयात नं प्रकृतिं छायपा तःगु दु। थन थाय्
थाय् पति भिखा ब्वया चाःहिलेबले भीपि धार्थे गौतम बुद्धया
इले हे च्वं च्वनागु ला धयार्थे भीत च्वना वः। थन गौतम
बुद्ध जन्म जुया च्वंगुया चिन्ह लोहँया मूर्तित, अशोकं दयेका
धकूगु स्तम्भ क्रगु, लुम्बिनी देव दँहं व लुम्बिनी केव दु।
थन च्वना च्वंसा न्याको च्वना च्वंसां गाइ मखु।

थुलि जुल भी नेपाला देया साप् नां जाःगु बौद्ध तीर्थ-
स्थलत। थुलि त्वःताः नं थुजोगु हे तःतःधंपि महापुरुष बुद्ध-
पिसं तपस्या यानावंगु सिपुचो, फूचो, धिलाचो सको, चंगु,
जामाचो, आदि थाय् व मणिचूद दहँ, तःदहँ, कुरुबाल आदि
थाय् व मेमेगु नं यको दनि। अय्सां व त्यंदक्को बौद्ध तीर्थे
भीपि लिपा चाःहिले, आःयात थुलि हे दी। जय मां थाय्।
जय नेपाल।

बुद्धया भिक्षा

आमणेर सुदर्शन

जिंगु निति आः कपिलवस्तु नं वैभव अञ्चले सुखया किचले
 भूमाग छगू मात्र मखा ? कडगु विरागं लुदं फुदं ।
 जिंगु निति आः राजभवन नं पःखा पःखा जुया अर्थे च्वन
 छखा भिखा-छे मात्र मखा ? क्यना विवशताया थःधाः,
 कपिलपुरया चाय् दुना दुना कुनेत दंगु व पःखा आः अन
 जीवन सिमा जिंगु तःमा जुल सुंक छथासं च्वन कुंका ।
 हुं सदने दुने सुला सुला जिं मांया माया अबुया मतिना
 च्वयागु चित्र नं थौं सिधल । वसन्त, थैं वाँ वाँ धाःनि,
 थवःनि थवःनि जुइ अन्तपुरे दुने जि मज्जंसां क्वात्तुक घयूपुना
 अन्तरद्धन्दया अन्तरध्वनि ज्वना च्वंपि काय्-कलाः दनि ।
 कारण राज व रंक खंकागु थव हे पुरे दुने 'अहं' या सुख
 हुं भिखा छ्यँचा अर्थे दनि । जि कया जुया राजकुमार,
 हुं महले दुने राजोद्याने थौं जि वया च्वना त्यागीतयगु
 स्वां-कं खनागु लुमं लुमं दसु क्यनेत थय् सरासर ।

चान्हे तोता वय् धुंका नं
 हानं उखे जिगु ध्यान छाय् ?
 पुन्हीया मिला दननं थित नं
 वंगु औसिया चिन्तन छाय् ?
 माया ममतां तोतो पुइपि
 प्रेम शय्याय् याडँक च्वंम्ह
 जुजु शुद्धोदन रानी गौतमी
 राहुलमाता रुवइ च्वंम्हं
 पिया च्वन धका पीके मखु जिं
 जिगु संघयात प्यूपित,
 कालुदाइ सःता हे वया जि
 अयनं बने समताय् छिक।
 श्रद्धाया दान फय्का फय् जिं
 स्मृतिया धन लिपा फः बने,
 बुद्धं भवःलाकं भिक्षा बनेमा
 मज्यू गनं ब्वाय् दिना च्वने।
 च्वलेव 'नाता' 'कृपा' लवहँते
 विवेक नं ला मजइ बनी,
 बुद्धवंशया बुद्ध हे खः जि
 भवःलाकं तुं भिक्षा बने।
 कपिलपुरं खंकी थुकी सुवाः
 किंवा माया ममताय् सराः
 बना च्वना जि लुखापत्ति दना
 अबले हे जि बांलाक खना—
 होश-हीस ल्यूनेसं वाना
 ल्हगु वसः घय् सुनासुना
 जि सिबे जगते सुं हे छुं हे
 मदु मखं थें बल अबु ब्वांब्वां।
 न्वाय्थें रव्वय्थें लज्जां सीथें
 जाःगु सले थः छ्योैं संका

धाल जित अले, 'बाबु ! छाय् छ
 फं जुयागु इज्जत तंका।
 राजकुमार, छं छाय् फवनेगु
 ध्व जिगु राज्य खः जि जुजु खःनि
 जिगु मिखाभाय् छंगु संकेते
 कपिलपुर प्याखं लहुइ तिनि
 जि धया, राजन्, जि' ज्या फवनेगु
 इज्जत गन अले गर्व सिबे
 जा छाये फवना अमृत इनेगु
 सुया दु ज्या जिमि हे सिबे !
 'अत्रियवंशं लहाः मफः गबलें
 परम्परा वया बीगु बीगु'
 धका धाय् लिसः जि बीमाल
 क्षत्रिय जूमां बुद्ध जुइ धुंगु।
 जुजु शुद्धोदनयागु मिखाय् खन
 बिलिबिलि रुबि जाइ वःगु
 खन हानं किचः थःगु जि अन
 करुणां स्वयं रुवाः रुयुक्कुगु।
 माया ममतां गय् गय् जुइका
 भसुका ब्वय्का सिर कवचुका
 धाल, 'अथेसा भिक्षु संघ सह
 विज्याकि छेँ भोजन भपीत !'
 अभाव न्हीकेत भाव रुवय्का
 विडम्बनाया मुले च्वना
 निद्रावस्थाय् व तन्द्रावस्थाय्
 सुंक च्वं च्वंगु महल स्वया।
 समतावादया यात्री जुया नं
 हथवाद जि ज्वंछुइ गथे
 अले बना जि राजमहल स्वया
 छखा भिखा-छेँ गथे खः अथे।

स्वनिरपेक्षता

आमणेर मेधंकर

थन स्वनिरपेक्षता वा समताया तात्पर्य श्व मखु कि मनू व पशु उर्थे खः। समता ज्ञानीया दृष्टिकोणे वर्ण भेदया भावना दृश्मखु। जातिभेद वा वर्ण व्यवस्था रचनात्मक खः, व मानस कलिपत खः, न कि वास्तविक। व तथ्य विहीनगु छगू सिद्धान्त खः।

जन्मं मनू उच्च नीचताय् निर्भर मखु कर्म हे मनू तःधं चीःधं जुइ। सत् कर्म मनू महान जुइ, न कि असत् व्यवहारं। जन्म अपेक्षा कर्म मनूया प्रधान खः।

मनू धायेव इमि ल्हाः तुति, न्हाय्. न्हयूपं, म्हुतु आदि अंग-प्रत्यङ्ग व रहन सहन अभ प्रयत्न यात धासा भाषा समेतं परस्पर समानता यायेकु। तर पासविक जीवने स्वजातीयपि परस्पर समान रूपे गुवलें हे दृष्टि गोचर मजू।

एवं रूपं कर्म प्रधानगु सिद्धान्त कथा मनुखं थःगु जन्म व जीवनयात नापं वास्ता मतसे व कर्म सुधारया लें वना वं स्वनिरपेक्षतां अथे हे समाजया सेवा याइ गथे थःत लोहतं च्यूवःम्ह बधिक देवदत्त प्रियपुत्र राहुलकुमार, नालागिरि किमि, तथा डाकु अंगुलिमाल आदिपिनि उपरे उत्ति खना समानरूपं व्यवहार स्वयं व भगवान बुद्धं याना विज्यात।

वघके देवदत्तम्हि चोरे अंगुली मालके।

धनपाले राहुले च सब्बत्थ सम मानसां॥

छकःछगू जंगले भगवान बुद्ध जन्तुतयेसं चाहु-इका थः दथुइ च्वना विज्यात, गुपि परस्पर विरोधिपि खः, अन अनमेलभावया छुं व्यवहार मदु। अन समानताया वातावरण दु। श्व बुद्धया समानात्मताया प्रभाव खः।

समताया अर्थ खः प्राणिमात्रया उपरे थःथे-

खनेगु। श्व हे कल्याण साधना व शान्तिपदया मूल्यु खः। समता ज्ञान वा शान्तिपद प्राप्तिया निम्ति सन्तोष जनकगु शिक्षा, ऋजु जीवन, इन्द्रिय दमन निरालस अले अनासक्तताया न अनिवार्य जू। समता ज्ञान, गुगु ज्ञान प्यंगू ब्रह्मज्ञान (मैत्री, करुणा, मुदिता, उपेक्षा) मध्ये छगू खः। साधारण मनूयात असाधारण रूपे परिणत यायेगु शक्ति न थुकी हे सुला च्वंगु दु।

समता भाविं सदा थथे मती तया च्वनि—तःधी, चीधी, ताहा: पतिहाः, अणु-स्थूल, दृश्य-अदृश्य सकल प्राणिपि सुखी जुइमाः। वं परस्पर मिले चले जुया च्वंपित फायेगु ज्या गुवलें हे याइ मखु न तु खँ हे ल्हाइ। न वं गुवलें सुयातं अपमान याइ, वैमनश्य भावं वा विरोध भावं वं सुयातं दुख बीगु मती हे तड्मखु। मित्रताया विपक्ष क्रोधयात वं थःगु मने थाय बी मखु। दंसां दंसा वंसां च्वंसां वं थथे मती तया च्वनि :—जिगु पाखें गुवलें सुयातं छुं प्रकारया दुख कष्ट मजुइमा !

वयागु मने सदा थुजा थुजागु मैत्रीमय सद् भावनां गुवलें हे प्वनीमखु-सकल सत्त्व प्राणिपि सुखी जुइमाः सुयां सुं शत्रु मदयेमा ! आपद-विपद मदयेमा ! थःत नकाः, त्वंका पुंका हेर विचार याना च्वंपिनि प्रति नं वं सदा शुभ कामना याना च्वनि। मैत्री भावना याना च्वंम्ह पवित्रात्मां थःगु मने शत्रुया उपरे नं शत्रुता तड्मखु।

समता भाविं जल-स्थल नभचर सकल प्राणिपि थःथे खना च्वनि। वं जीव धारी प्राणि मात्रया प्रति तन, मन, वचन द्वारा सप्रेम निष्पक्ष व्यवहार याना च्वनि।

सिद्धार्थया उपाधि

श्री छत्रराज शाक्य

‘उपाधी’ शब्द हे छुं महत्वपूर्ण कार्य सफलताया चि खः, फल खः, गुगु फल विना परिश्रमं, विना कार्य सफलताय् प्राप्ति ज्वीगु मखु। अगर जु हे जूसां उक्त उपाधीयात विश्वे मान्यताया स्थान मदु। अले शब्द खँया सिल्सिलाय् विभिन्न महात्मातेसं थःथःगु अन्वेषण कार्य सफलताय् प्राप्त याना वंगु अनेक प्रकारया उपाधीत भीगु मने लुमनावई, गुगु उपाधीं याना थौं इपि महात्मातेगु नां विश्व मानव इतिहासे उल्लेख जुया च्वंगु खः। तर इपि महात्मात मध्ये सिद्धार्थ थें सत्य-ज्ञानया अन्वेषणे सफलता प्राप्त यापि थौं मानव इतिहासं क्यमेकुगु मखुनि। अले वस्पोलं गुगु ‘बुद्ध’ धैगु उपाधी प्राप्त याना विज्यात, व उपाधी थौं तकनं विश्वे अजर अमर जुया मानव इतिहासे सर्वशेषत्वे च्वना च्वन तिनि। उक्ति हे थौं विश्व मानवं व उपाधीयात मुक्त कण्ठं प्रशंसा याना च्वन। अतः थुजोगु अमर एवं उत्तमगु उपाधी वस्पोलयात गथे जुया, छु ज्याय् गुबले प्राप्त जुल, धैगु खँ गौरवनीय व विचारनीय जक मखु बलिक प्रत्येक मानवं थःगु जीवने सीका, ध्वीकेगु अत्यावश्यक नं जू। छाय धाःसा श्व हे उपाधीया कारणं थौतक नं वस्पो-

---

शत्रुताया कल्पनां मित्र लाभ गुबले हे जुइ-फड्मखु, मित्रभावं शत्रुता मदयावनि। श्व भावना संसारया सनातन धर्मं जकमखु, अपितु सत्याभिलाषी पिनिया निर्मित लाभ दायक युक्ति युक्त नं जू।

—::●::—

लया नां विश्वे अजर अमर जुया गुञ्जे जुया च्वन, विश्व मानवं वस्पोलयात सच्चागु हृदयं मुक्त कण्ठं स्मरणयाना च्वन। तर शब्द ‘बुद्ध’ उपाधी सम्बन्ध गुलिमात्राय् प्रश्नत दु, व प्रश्नया लिसः प्राप्तिया न्हो वस्पोलया जीवनी व इतिहास सम्बन्ध यथार्थ ज्ञानकारी ज्वीगु आवश्यक, उलि जक मखु, वस्पोलं याना विज्यागु अठक कार्य सम्बन्ध बांलाक बोध ज्वीगु नं अत्यावश्यक, अले भीसं ख्यं सीके फई, ध्वीके फई कि शब्द पदबीया महत्व, शब्द पदबीया इतिहास एवं पृष्ठभूमी। छाय धासा थौं शब्द उपाधी वस्पोलयात सुं देवं खुशीजुया व्यूगु मखु, नत सुं राजां हे व्यूगु खः। व थैं शब्द सत्य पदबी वस्पोलयात विनापरिश्रमं नं प्राप्त जूगु मखु, नत भिक्षु ज्वी मात्रां हे प्राप्त जूगु खः। शब्द ला वस्पोलया अनन्त त्याग, तपस्या व अठक परिश्रमया फल खः। वस्पोलया महा अभिनिष्करणया सफलता खः। धात्यें धाल धाःसा शब्द उपाधीया इतिहास व पृष्ठ भूमि साप ताहाकः गुगु वर्णन भीसं इतिहासे खंके फु। अले शब्द पदबीया इतिहासं धया च्वन, क्यना च्वन कि शब्द ‘बुद्ध’ पदबी अस्तित्व वस्पोलया सुमेधया जीवने हे अंकुरित ज्वी धुंकुगु खः, गुगु जीवने वस्पोलं दीपंकर तथागतयाके शब्द ‘पदबी’या प्रार्थनायात। अले उबलेसं निसें वस्पोलं शब्द पदबी सफलताय ह्यया निर्मित जन्म जन्मान्तरे दान शोल भावना आदि स्वीगृ पारमिता पूर्ण यायां शुकीयात पल्लवितयाना विज्यात। थुकीया हे कारणं वस्पोलं महासत्व

राजाया जीवने थःगु शरीर स्मेतनं दान याना विज्यात । व थें विश्वन्तरया जीवने थः काय् म्ह्याय् व कलाःस्मेतनं त्यागयाना दान पारमिया पुरेयाना विज्यात । थथे हे वस्पोलया बोधिसत्व जीवन फुक थुकीया हे इतिहास व पृष्ठ भूमीया छगू छगू अध्याय खः । गुकी वस्पोलया त्याग, तपस्याया अति महत्वपूर्ण घटनात दु । उलिजक मखु, वस्पोलं थुगु सिद्धार्थ जीवने नं राज्य सुख भोग एवं चक्रवर्ति स्मेत नं खैफाय् थें त्याग याना पारिवारिक माया ममता रूपी खिपः चकुना गृह-त्याग याना विज्यात । थव वस्पोलया चिकिधंगु त्यागया नमूना मखु, कम साहसया खं मखु, गुगु त्यागयात थौं मानव इतिहासं महान आदर्शया नमूनाय क्यना च्वंगु दु । अले वस्पोलं थव हे उपाधीया आशाय भिक्षाया आधारे थःगु प्वाः जायका आत्म सन्तोष याना सत्यज्ञानया अन्वेषण यायां चाहिला विज्यात । सिमाके द्यना थःगु मनयात बोधयाना विज्यात । उलि जक नं मगाना खुदँ खुदँ तकला सिमाके च्वना दुष्करचर्चया नं याना विज्यात । तर अथेनं वस्पोलया उदेश्य पूर्ति मजू, वस्पोलयात उगु सत्यज्ञान प्राप्त-मजू, गुगु ज्ञान द्वारा थौं वस्पोलयात ‘बुद्ध’ धैगु उपाधी प्राप्त जुल । तथापि वस्पोलं थःगु जीवने साहस मतंकू, थःगु अन्वेषणकार्ये असफलता सम्भेमजू । बलिक मध्यम मार्ग लिना धैर्यपूर्वक उक्त ज्ञानया खोज यायां भ्रमण याना विज्यात । आखिर गुबले वस्पोल गयाय् थ्यन, अन वस्पोल दृढ शंकलप ज्वना वंगल सिमाके समाधीस च्वना विज्यात वैशाख पूर्णिमाया शुभ दिने । वस्पोलया थव दृढ समाधीसं वस्पोलं ‘बुद्ध’ धैगु पदवी प्राप्त याईन धैगु इष्यां वस्पोलया समाधी भंग यायगु लक्ष ज्वना नमुचिमारं अनेक प्रयत्न यात । अनेक भय त्रास क्यन वस्पोलयात । तर वस्पोलया समाधीयात नत भंग

हे याय् फत, नत दृढ मनयात इकिधिकि जक हे संके फत । अले वस्पोलया न्होने मार असफल जुया स्वयं हार नया विस्तृवनेमाल । भाग्यवस उखुनु हे शुभ रात्रिस थःगु समाधी द्वारा वस्पोलं उगु सत्य ज्ञानयात स्वयं खंका, म्हसीका विज्यात, गुकीयात भीसं चतुरार्य सत्यया नामं सःता च्वना । व हे ज्ञान प्राप्ति वस्पोलयात थव ‘बुद्ध’ धैगु उपाधी प्राप्त जुल । वस्पोलं प्राप्त याना विज्यागु थव बोधि ज्ञान थौंतक सुं महात्मां महापुरुषं प्राप्त याय फुगु मखुनि, नत म्हसीके जक हे फत । धात्ये धालधाःसा वस्पोलं लवीका विज्यागु मार्गति सत्यगु, सुखकरगु सुलभगु एवं परिशुद्धगु मेगु मार्ग थौंतक विश्वया सुं मानवं लवीके मफुनि, नत खंके जक हे फत, गुगु मार्ग थौं आर्य अष्टांगिक मार्ग धैगु नामं विश्व व्यापक जुया च्वंगु दु । व सत्य मार्गे वस्पोलं दुराचार, दुर्व्यवहारयात खण्डन याना सद व्यवहार व सदाचारयात स्थान विया विज्यात । व थें वर्गवाद व वर्ण वादयात दूर हटेयाना मानवया विचे शान्तिपूर्वक शोषण रहित समाजवाद स्थापनायाना विज्यात, अले विश्व मानवतेत समभावं मैत्रीपूर्वक आह्वानयाना विज्यात । अले वस्पोलं मानवतेत “न जच्चा वसलो होति न जच्चा होति ब्राह्मणो, कम्मना वसलो होति कम्मना होति ब्राह्मणो” धैगु सिद्धान्तयात थवीका विज्यात । उकिं वस्पोलयात “समाजवादया प्रथम महान् नेता” धका संसारं उप पदवी बिलं छुं दाँ मदु । छाय् कि समाज वादे समताया आधारे मैत्रीया बातावरणे समाज गठन ज्वी, गुगु समाज वादया सैद्धान्तिकतत्वत वस्पोलं थःगु सिद्धान्ते क्यंगु दु, साथ साथे कार्य रूपे परिणतयाना विश्वया न्होने दृष्टान्त क्यंगु दु । तर थौं व हे समाज वादया सिद्धान्त ज्वना विश्वे कैयौंनेतात प्यहाँवल, तर इपि विश्वशान्ति स्थापना निम्ति

मानव क्षेत्रे उलि सफल ज्वी मकुनि, गुलि भगवान्
बुद्ध जूगु खः, छाय् धाःसा इपि नेतातेगु सिद्धान्तया
सफलता हिसात्मक क्रान्तिया आधारे शस्त्रया बलं
जुया चंगु खनेदु, नकि मैत्रि व प्रेमया या व्यवहारे
खः। उकि हे थौं विश्वे शान्ति धाःधां अशान्तिया
बातावरण फैले जूवन। छाय् कि विश्व-शान्ति मैत्रि,
प्रेम व अहिंसां जक ज्वी तर शस्त्र बलं मखु। उकि
हे वस्पोल बुद्धं थःगु सिद्धान्ते थव हे मैत्रि प्रेमयात
प्रमुखस्थान वियाविज्यात, शान्ति व कल्याणयात
लक्ष्य सम्में जुया अहिंसायात जोड़विया विज्यात
अले 'अहिंसा परमो धर्म' धैगु मन्त्रं उगु वखतेया
उच्चसिमानाय ध्यनाचंगु अत्याचार व बलि प्रथा-
यात निर्मूलयाना न्हूगु शान्तिपूर्ण सिद्धान्त मानव
समाजे स्थापना याना विज्यात। धात्थं धाल
धाःसा विश्व शान्तिया निर्मिति, मानव सुरक्षाया
निर्मित राष्ट्रया लहाते शस्त्रबल दयका च्वनेगुली मदु,
अपितु मैत्रि व प्रेम व्यवहारे च्वनेगुली दु। थौं
विभिन्न राष्ट्रं शस्त्र अशस्त्रया बलं शान्ति स्थापना
यायगु कोशिस याना चंगु खनेदु, गुगु अति भय-
कर एवं मानव विनाशकर जक खः। यदि थव हे
नीति द्वारा विश्वे शान्ति स्थापना जु हे जूसां
व शान्ति चिरस्थायी ज्वी फैमखु। छाय् धाःसा
थौंया मानव न्ह्यालं चापि स्वतन्त्र प्रेमीपि खः। गुगुं
राष्ट्रया दवावे च्वनेगु इमित इच्छा मदु। उकि
शस्त्रया बलं ज्वीगु शान्ति केवल छगू वल्लागु शक्ति
कम शक्तियात कोत्यला जक स्थापना जुयिगु खः।
तर थौंया जमानाय् थव सिद्धान्त लागु ज्वीगु अस-

भव खः। यदि शस्त्र बल दया नं व शान्ति च्वना
च्वन धाःसा व केवल राष्ट्रया बुद्धिमत्ता व सहन
शीलताया आधारे जक छुं समयया निर्मित निर्भर
जुया चंगु खः उकि उगु बुद्धिमत्ताय् व सहन शील-
ताय छको ठकर नलकि ला हि वा वये धुंकी,
अशान्तिया बम् तज्याय् धुंकी। उकि शस्त्रया बलं
थौंया विश्वे शान्ति व मानव कल्याणया निर्मिति
उलि महत्व पूर्ण मजू, गुलि मैत्री, प्रेम व अहिंसाया
बल महत्वपूर्ण जूगु खः। गुगु शक्ति द्वारा स्थापना
जूगु शान्ति चीरस्थायी एवं मानव कल्याण व
हितकर खः। उकि अहिंसा, समएकता, मैत्री व
प्रेम हे विश्वशान्तिया लँपु खःसा; सदाचार हे
मानव कल्याण ज्वीगु उचित शान्तिपूर्ण सिद्धान्त
खः, गुगु मार्ग, गुगु सिद्धान्त वस्पोल बुद्धं मानव
कल्याणया निर्मित नीन्यासः दँ न्हापाहे निर्माण-
याना विज्यागु खः। उकि भीसं वस्पोलयात
‘शान्तिया अग्रदूत’ धका उपाधी वियां छुं जत्युक्ति
ज्वी थें मच्चं। तर थौं विश्व उजोगु सत्यमार्गयात
लोमंक शान्तिया खोजे बगलं बगलं न्ह्यज्याना च्वन,
गुकीया फलस्वरूप थौं विश्व स्वयं अशान्तिया बाता-
बरणे लाना ईर्ष्यना च्वनेमाल। उकि विश्व शान्ति-
या निर्मिति, विश्व कल्याणया निर्मित भी मानवत
सकले उगु सत्यमार्ग वनेमाला चंगु दु, गुगु मार्ग
वस्पोलं क्यना विज्यागु खः। अले भीपि शान्ति-
पूर्वक विस्तारं निर्वाणया स्थाने ध्यनी, गुकीयात
थौं अनन्त सुख एवं शान्तिया केन्द्र माने याना-
तल। अस्तु।

क्षमा प्रार्थना

भी 'धर्मोदय'या सहायक सम्पादक श्री फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य जाहानमह
विरामी जुयाः नेपाल विज्याना चंगुलिं थव वैशाख व ज्येष्ठ अंक निगुलिं छगू
यानाः पिकाय् माःगुलिं क्षमा प्रार्थना दु।

वैशाक पुन्हीखनु कलकत्ताया धर्माकुर विहारे जूगु बौद्ध सभाया सभापति पदं व्यूगु

भाषणया सारांश

सर्वबुद्धं नमस्यामि धर्मं च जिन भाषितं
संधं च शील सम्पन्नं रत्नत्रये नमस्तुते ।

पूज्य भन्तेऽपि व प्रिय बौद्ध बन्धुपि,

थौं थन थव धर्माकुर विहारे बौद्ध धर्माकुर सभाया
तत्वावधानय् जुया च्वंगु थव बौद्ध सभा खनाबले जितः क्लगु
पुलांगु खैं लुमना बल कि नेपालया क्लम्ह बौद्ध विद्वान्
श्री धर्मादित्य धर्मचार्यया परिश्रमं थव हे विहारे जूगु
अखिल भारतीय बौद्ध महासभा, गुगु सभाया सभापति जुया
दीम्ह दार्जिलिङ्गया श्री लेदनला साहब खः । जितः नं व
सभाय् भाग कायगु सौभाग्य प्राप्त जूगु दु नेपालया क्लम्ह
बौद्ध दर्शकया रूपं । आः थौं नं व हे विहारे ३० दँति मछि
लिपा जूसां थथे बौद्ध सभा ज्वीगु थव विहारया उगु परम्परा-
यात लोगु हे खैं खः स्व० भद्रन्त कृपाशरण महास्थविरया
स्वप्र सार्थक यायूत ।

अथेला व सभा जुया: दँ बँ जक लिपा जापाने क्लगु विश्व
बौद्ध सम्मेलन जुल । उकिया सेक्रेटरी याय् या निति व हे
श्री धर्मादित्य धर्मचार्ययात आहान याना इल, तर उगु
वखतया नेपालया एकतन्त्री शासनया दबावे लानाः धर्मचार्य
विजयाय् मखन, थव खैं क्रिकिपिनि लोममनि जुइ ।

मेगु आःहाले हे तिनि धाय् माल सन् १९५० पाखे
लंकाया श्री मलालाशेखरजुया कुतल हानं विश्वबौद्ध सम्मेलन
२ दँग् छको जुया वया च्वन, उखनु तिनि थाइन्याए न्यागूगु
सम्मेलन जुल, थव ला झीगु न्होनेयागु हे खैं जुल । गुगु
विश्व बौद्ध सम्मेलनया नेपाले जूगु चतुर्थ सम्मेलने प्रस्ताव
पास जूगु दु कि बौद्ध धर्मया अनेक वाद, अनेक यानयात
क्याः गुगु विवाद दु व फुक मद्यकेया निति झी सकसिनं

थःत महायानी, थेरवादी धाय् गु पलेसा 'बौद्ध' धका जक
धयाः सकले छपा जुया धर्म याय् गु स्वेमाल ।

धात्ये धात्ये खैं ला थव कि बुद्धया जन्म भूमि नेपाल
व बुद्धया कर्मभूमि भारतया बौद्धतय् गु अवस्था थत कायूत
थथे उखें थुखें छको निको सम्मेलन जक जुयां क्लगु निगू
प्रस्ताव पास जक यानां उद्वार जहागु खैं ला ता हे पाःनि
सुधार सम्म नं ज्वी थाकुइ । धात्ये झीगु बौद्ध जगते छुं
प्रगति हय् गु हे धयागु जूसा बुद्ध भगवान्या दाशनिक
सिद्धान्त 'अनित्य, दुःख, अनात्म' भावया नाप नापं वस्पोलं
महामंत्री वर्षकारया न्होने कना विजयागु ७ गू अपरिहाणीय
धर्मयात पालन याय् फयकेगु कुतः याय् माला च्वन । छाय्
धाःसा वर्तमान समये जुया च्वंगु तिब्बतया अप्रिय घटनां झी
जःला खःला राष्ट्र भारत व नेपालयात जक मखु एशियाया
संपूर्ण बौद्ध देशया शान्तियात शंका व भय जुया वया च्वंगु
दु । उकिं महाकवि आरनालडया धापू अनुसार एशियाया
ज्योति जुया च्वंगु भगवान् बुद्धयागु व अपरिहाणीय धर्म उप-
देशयात ज्याय् छ्यलेगु झीगु निति क्लगु जक त्वःगु वासः जुइ ।

क्रिकिपि आश्र्वय चाइ व अपरिहाणीय धर्म वर्तमान
चीने प्रतिपालन जुया च्वन धाय् बले । खजा जनवादो
चीनया धर्म निरपेक्षित विधाने धर्मयात थाय् मदु खः । अथे
नं व धर्म माने मयाःगु राष्ट्रे नं राजनीती वास्ता मतसे धर्म
याइपिन्त छुं बाधा दुगु खने मदु । थव खैं निदँ न्हो नेपालं
वंगु सांस्कृतिक प्रतिनिधि मण्डल नाप जितः न वनेगु सौभाग्य
प्राप्त जूगु लिं खया वयागु दु—

(१) बौद्ध भिक्षुपि उपासक उपासिकापि जक मखु भेमेगु
धर्मावलम्बीपि नं इले व्यले मुना हे च्वन, (२) माःगु

—धर्मोदय

श्री वसुन्धरा

कलाकार श्री चित्तधर 'हृदय'

थव भी कविज्ञया खुपा लहाः दुम्ह वसुन्धरा देवीयात निपा जक लहाःम्ह मनूया रूपे कल्पना खः ।

—सम्पादक

सल्हा साहुति याना हे च्वन, (३) बौद्ध मिश्रुपि थःथःगु नियम निधाय् कातुक च्वना च्वं थें साधारण जनता नं अनुशासने च्वना हे च्वन, (४) हनेबहपि मचा खाचा मदुपि निसहाय बुढा बुद्धितयूत नय् च्वनेगु व च्वनेगु थाय् आदि जीवनोपयोगी साधन बियाः बालाक लहिना तःगु दु, (५) देगःचीभाः व ततःधंगु विहार आदि नं सुरक्षित याना हे तःगु दु, (६) अतिंधि सत्कार याय्-गुली ला चीनीयात प्रसिद्ध हे जुल, विशेष यानाः वर्तमान चीने (७) मिसातयूत खतंत्रता व सम्मान बिया तःगु दु। अथे हे थःथःगु भाषा, धर्म व संस्कृतिया उत्थान यायत् खतन्त्रता जक बिया तःगु मखु कि सरकारी सहायता नं गाक बिया च्वंगु दु राष्ट्रीय अल्प संस्कृतक जातीय शिक्षणालय आदि द्वारा।

उकिं भीपिं थःत बौद्ध धाइपिसं ला व सुनानं कल्यलाः नाश यांय् मफइगु, यश सुखया वृद्धि ज्वीगु अपरिहाणीय धर्म थःपिंथाय् गुलि पालन जुया च्वन भं हे विचाः याना खय् माला च्वन। नाप नापं मजू मजूगु पालन जुइकेत कुतः नं याय् माल। थुकिया 'नमोवागी' थौया थव बौद्ध सम्मेलनं याना च्वन, थव लग्नताया खँ खः।

आः थव सभा विसर्जन याय् न्ह्यः छगू खँ न्ह्यथनेगु अप्पो मताया कि थौं वैशाख पुन्ही—बुद्ध भगवानं नेपालया

छुमिबनी उम्माने जन्म ज्गु, बुद्ध गयाया बोधि सिमाक्य् बोधिज्ञान लाःगु व कुशीनगरे झाल सिमाया क्य् महापरि निवार्ण जुया बिजयाःगु, उकिं थव दिन बौद्ध जगते अत्यन्त आदरणीय। थौं आःबले दोलंदो नगरे बा गामे लखंलख मनूतसे थःपिनि श्रद्धा व गच्छे अनुसार पूजा पाठ, उत्सव इत्यादि याना च्वन ज्वी। गनं गनं ला सरकारी अडा खाना (आफीस डफटर) नं बन्द यानाः थव दिनया महत्वयात निदुंग वृद्धि याना च्वन ज्वी। जिमि नेपाले नं थौं थाय् थासे बौद्ध अबौद्ध सकले मुनाः अनेक सभा सम्मेलन इत्याद यानाः राष्ट्रीय छुटि माने याना च्वन ज्वी। अथे हे जिन्यना भूपाल रियासते तक नं थौया दिन छुटिया दिन ज्वी धुकल, तर थौं तक नं थःगु राष्ट्रीय ध्वजाय् अशोक चक्र तयाः बौद्ध धर्मया सम्मान याना च्वंगु भारत सरकारं थव दिनयात कृष्णाष्टमी, रामनवमी व मोहर्मयात थें छुटिया दिन घोषणा मयाःनि, उकिं भारतया बौद्धनय् पाखें थौया दिने छुटि ज्वीमाः धका थव सभां छाय् सिफारीस मयाय् छाय् धाःसा मामं नं मखयूकं मचायात दुरु त्वंकइ मखु।

सकसितं धन्यवाद !

चित्तधर 'हृदय'

कलकत्ता २२ ५ ५९

ख्वपदेशया विहार-विहारया नां

विहारया नां	
१ दीपंकर महाविहार	त्वा:
२ प्रथमशील महाविहार	काथंडौ
३ मञ्जुश्री महाविहार	"
४ धर्म चैत्य महाविहार	"
५ मञ्जु वर्ण महाविहार	खौमा
६ इन्द्रवर्त महाविहार	"
७ मुनि विहार	इनाचा
८ आदि पद्म महाविहार	×

त्वा:	६ चतुर्रत्न महाविहार
काथंडौ	१० जेतवन महाविहार
"	११ अकत नाम महाविहार
"	१२ थतु विहार
"	१३ कोतु विहार
"	१४ धर्म द्वीप महाविहार
"	१५ स्टिकान्ता महाविहार
"	१६ पारावर्त महाविहार
सुजमरी	(ख्वपदेशया श्री सम्यकरत्न द्वारा सधन्यवाद प्राप्त)

सफू परिचय

मिसाया बुद्धि नं छुं कम मखु

श्री विजयरत्न शाक्य

छन्हुया खँ। श्रावस्ती सोमा भिक्षुनी भिक्षां ल्याहाँ वया भोजनादि सिधेका, अन्धवने—(खूंगु वने) छमा सिमाया के च्वना श्रमणत्वया आनन्द कया च्वन। अबले पापि मार अन वया भिक्षुनी सोमायात भय व त्रास क्यना ख्यात। अले, लिक्वना पापि मारं धाल—

‘सोमा ! श्रृष्टि मुनिपिसं गुगु ज्ञान लात व ज्ञान निलांगू हाकःगु बुद्धि दुर्पि मिसातेसं लाय धैगु असंभव। अःपु मजू’

पापि मारया थ्व खँ न्यना, सोमा भिक्षुनी नं लिसः बिल—

पापि मार ! गवले चित्तएकाग्रता याना ज्ञानं खंका, सीका, श्वीका च्वनि, धर्मयात यथार्थ थें खने सी धुंकुम्हसित छंगु आम भय व त्रासं सं नारी ग्याई मखु। गुम्हसिनं धर्मयात यथार्थ थें खनि सी श्वी मखु वहे जक ग्याई। चा हे नर, चा हे नारी।

अले सोमां जित म्हसीकल धका दुखित जुया पापि मार बिर्सि वन।

अले, बुद्धं सोमा व पापि मारया जूगु खँ सीका, थः अनु यायि शिष्यायात मनं मनं प्रसंसा याना धाल—“मिसाया बुद्धि नं मिजंत स्वया छुं कम मजू। मिसा व मिजं नं जिगु धर्मे उलि हे समान। धन्य खः सोमा भिक्षुनी !

पालि-ख्वाँय—रचयिता श्री गिरिजा प्रसाद, सकोदे। प्रकाशक हर्षरत्न तुलाधर, असन हिंगाः, कान्तिपुर, नेपाल। मू० १।

थ पालि-ख्वाँय सफुली ज्या, सुनाँ पने फै प्रकृतिया सराः व शान्तिया लँप्वी नांगु पलाः प्यपलाः दु, गुकी अनुष्टुप छन्दे च्वया तःगु ३९ पु कविता व गद्य कविताय् च्वया तःगु १० पु कविता दु। गुगु छगू थे छगू थःगु हे तालगु भाषा शैली व दृष्टान्त दुगु। थथे छकोलं छगू हे संग्रह सफुली छगू हे रचना मलाःनिगु सको देशं मुक्तं छम्हसिगु जक कविताया संग्रह सफू पिहाँ वःगु स्वय दुगु नेपाल भाषायात ल्यूताया खँ खः।

अन्त्याक्षरी—सम्पादक व प्रकाशक श्री चित्तधर ‘हृदय’। मू० ११३५

थ सफू छु खः भी नेपाल भाषा साहित्यया प्रकाशित पद्य साहित्य- समुद्र मन्थन यानाः पिकया तःगु अमृत घः। गुकी नेपाल भाषाया ख० कवि सिद्धिदासया सज्जन हृदया- भरणं निसें कया: दक्ले न्हूझ कवि श्री गिरिजा प्रसादया पालि-ख्वाँय कविता संग्रह तक ५१ गू सफुलि परिश्रम पूर्वक ल्यया तःगु बांबां लाःगु ३१४ पु मुक्तक कविताया रस जाया च्वंगु दु।

हानं ‘अन्त्याक्षरी’ हितेगु क्रम मिले यानाः भी कविजुया न्हून्हूगु कविता नं ३० पु भूमिका थें न्ह्योनेसं तया तःगु व एस. एल. सी. या पाव्यकमे लाना च्वंगु कवितां जक ‘अन्त्याक्षरी’ हिते छिक लि आखः मिले यानाः २३ पु श्लोक नं तया तःगुलि विद्यार्थीपिन्त पठनीय श्लोकया उद्धरण थें जूवः। उकिं थ व सफू नेपाल भाषा काव्यया सूची जक मखु नमुना नं जूगुलि स्कूल स्कूलया सहायक सफूया भोले तय् बहजू।

—ःँः०ःँः—

सम्पादकीय

आः धाः सा नेपाले प्रजातंत्रया प्रथम प्रभात जुल
धाः सां पाइ मखुत । छाय् धाः सा ल्यज्यां त्याः गु
पार्टि सरकारे वनाः मन्त्रीमण्डल गठन याय् धुक्ल,
नाप नापं सल्लाहकार सभा नं जुजु व मन्त्रीपिं
जानाः संगठन याय् धुक्ल, थव ल्यताया खँ खः ।

आः ल्यदनि व सर्व प्रथम गठन जूगु सल्लाह-
कार सभा व मन्त्री मण्डलं निष्पक्ष जुयाः धर्म,
जाति, वर्ण व लिङ्गया भेदभाव मतसे समानताया
आधारे व्यक्तिगत वा दलगत भावनायात वांछ्याः
संपूर्ण नेपालवासी मात्रया सामुहिक स्वार्थ—
स्वतन्त्रता व प्रजातन्त्रया जग—मौलिक अधि-
कारया रक्षा याय् कुतः याय् गु ।

थुलि मजुल धाः सा हापाया थें हे थजात
कोजात धका विशेष वर्णया तानाशाही शैव बौद्ध
इस्लाम आदि नेपाले दक धर्मयां मंकाः यो जुया
च्वंद्वा जुजुयात हिन्दु धर्मावलम्बी धका पःखुया
काइगु धर्मया तानाशाही, राष्ट्रभाषा, राज्य भाषा
आदि छुं हे मधासे थः थमं लिंगोफांका जुया
वया च्वंगु गोरखाली भाषायात नेपाली भाषा
धाधां विधान सभांतिनि निर्णय याय् फड्गु राष्ट्र

भाषाया प्रश्नयात नेपाली राष्ट्र भाषा धका घोषणा
याय् गु भाषाया तानाशाही जुल धाः सा भी प्रात-
स्मरणीय जुजु त्रिभुवनया त्याग व तपस्यां पिना
थकुगु, भी योह्ना जुजु श्री ५ महेन्द्रं लः साः बियाः
म्बाका तः गु थव प्रजा-तन्त्र-सिमा नं भीत
आरक्षाया किचः व स्वतन्त्रताया सुख-फल बीगु
मजुसे मानव अधिकारया लँपुइ पंगलः स्वरूप गंगु
कं भाः जक सिद्ध जूवनि ।

उकिं थैं नेपाल पुत्र शाक्यमुनि भगवानया
जन्मदिन स्वांयाः पुन्हीया शुभ दिने भीसं विवेक
व विचार पूर्वक प्रतिज्ञा याय् माल कि वस्पोल बुद्धं
राष्ट्र रक्षाया निर्ति मदयक मगाः गु धका कना तः गु
प्रजातन्त्रया पृष्ठ भूमि थें जुया च्वंगु न्हय्गु अपरि-
हाणीय धर्मयात भी कवि चित्तधरं कलकत्ताया
धर्माकुर विहारे जूगु बौद्ध समेलनया सभापतिपदं
ब्यूगु भाषणे धया दी थें मनन यानाः फक्त अप्पो
पालन नं याय् गु कुतः याय् माल, गुकिं साम्राज्य-
वादीतसे व सामान्त शाहीतसं न्ह्याक हे कोथलेत
स्वः सां भीगु सँगु छपु नं भेगुके फइ मखु भं उन्नति
जुजुं वनि । थुकी छुं सन्देह मदु ।

छूणु रवे

महापरित्राण—थब वंगु ल्हुतिपुन्हीखुनु कान्तिपुर किन्दोल विहारे अहोरात्र महापरित्राण पाठ जुल । गुकी संघनायो प्रज्ञानन्द स्थविर व अमृतानंद स्थविरया धर्म व्याख्यान जुल । परित्राणया अन्ते भिक्षु महासंघयात दानपति अनागारिका धर्मानन्दी अष्टपरिस्कार सहित भिक्षा भोजन दान बिल ।

निमन्त्रण—सिंगापुर बौद्ध संघया पाखें देश विदेश यापि विद्वान्त मुना याइगु धर्मसाकच्छा समारोहया लागी भिक्षु अमृतानन्द स्थविरयात निमन्त्रण वःगुली परिस्थिति अनुकल मजूगुलि स्थविर विज्याइ मखुगु समाचार दु ।

विद्यापीठयात चन्दा—नेपाले चंगु भारतसरकारया एड मिशन पाखें नेपाले चंम्ह भारतीय राजदूत महामहिम भगवान सहायं आनन्द कुटि विद्यापीठे व्याख्यानगृह दयकेया निंति भारती तका २५००० नीन्यादो चन्दा प्रदान याःगु समाचार दु ।

नेपाले त्रिपिटकाचार्य—१९५५ सनं नेपालं लंकाय त्रिपिटक अध्ययन यायत् विज्याना चंम्ह कुमार कश्यप स्थविर त्रिपिटक परीक्षाय् उत्तीर्ण जुयाः लिहाँ विज्यात । आः वस्पोल देवनागरि लिपि पालिग्रन्थ सम्पादन याना विज्याम्ह जगदीश कस्प महास्थविर नाप सहायक सम्पादक रूपं बनारसे विज्याना चंगु दु ।

छुत्तिस गढे ६००० व्यक्ति बौद्ध जुल—भारतया बालाघाट द्रुग धाःगु जिल्लाय् ६००० दोति व्यक्ति बौद्ध जुल । अमित दिक्षा बीत सारनाथं भिक्षु संघरत्न व भिक्षु धर्मरक्षित विज्याःगु जुया च्वन । भिलाइ, रायपूर, विलासपुरे नं दीक्षा कायत् भिक्षुपिन्त निमन्त्रण याःगु खः वैशाक पुन्ही सत्तीगुलि वथासे भिक्षुपि मथ्यंगुलि अकटुबर पाखे दीक्षा समारोह जवी ।

चीने नेपाल-बौद्ध शिष्ठ मण्डल—समाचार वःगु

दु कि धर्मोदय सभायात थगुने निसे ५ मह बौद्ध विद्वान् पिनिगु छगु शिष्ठ मण्डल छ्वया हति थकाः चीनया बुद्धिष्ठ एशोशियेसनं निमन्त्रण वया चंगुली आः सभा अमृतानंद स्थविरया नेतृत्वे छगु शिष्ठ मण्डल छ्वया च्वन ।

मेगु महापरित्राण—बद्धलाथो अष्टमी खुनु आनन्द कुटि विहारे अनागारिका धर्मानन्दी मेगु महा परित्राण पाठ याकल । महास्थविर कर्मशील द्वारा पञ्चशील प्रदान व अमृतानंद स्थविर द्वारा श्री दलाइ लामा व वस्पोलया परिवार पिनि शुभ कामना जुल ।

पाल्पा तानसेने स्वँकोगु चूडाकर्म—पाल्पा तानसेनया आनन्द विहारं वःगु समाचारे धाःगुदु —सर्वश्री रन्नराज, ज्योति शेखर, देवहादुर, मुकुष्ठराज गुरुजुपिनि आचार्यत्वे व सर्वश्री हर्षराज, चेतमान गर्भलाल, बुद्धिराज, मानबहादुर थःपा आजुपिनि अधिनायकत्वे कुमार शंखरल शाक्य, ज्ञानरल शाक्य, सन्तलाल शाक्यपि स्वम्हसिगु चूडा कर्म सम्पन्न जुल ।

स्वांयाःपुन्ही

कान्तिपुर—आनन्द कुटि विहारे सुथे शील प्रार्थना व बुद्ध पूजा जुयाः लिपा भिक्षु अमृतानंदया सभापतित्वे छगु सार्वजनिक सभा जुल महामहिम भारतीय राजदूत, न्हूगु प्रतिनिधि संसदया नायो तथा प्रधान मन्त्री श्री विश्वेश्वर प्रसाद कोइराला आदि गण्य मान्यपि उपस्थित दु । सकसिनं भगवानया अमूल्य उपदेशं वर्तमान संसारयात गुलि गुहाली याना च्वन धयागु खँय् तिबःयात । सभापति पदं अमृतानंद स्थविरं बुद्ध धर्म द्वारा लोकया वर्तमान समस्या गुथाय् तक हल याय् फइ धयागु खँ व्यक्यक्य ल्हासाया समस्याया विषये नं नंवानाः अन त्वापुइ लानाः दिवंगत जूपि प्राणीया स्मरणे सकसितं मौन द्वारा

शान्ति प्रार्थना याकल । सभाय् श्री ५ या वैशाख पुन्हीया
शुभ सन्देश नं न्यंकल ।

स्वर्यमुद्भूत्पूजा—सिध्यकाः निने आनन्द कुटि
विहारं सर्वज्ञ धातु खते तया ये सीघः विहारे यंकल, अनं
चौकरी बरिगले तयाः धातु दे चाः हुयकाः आनन्द कुटी लि
थ्यस्यंलि अन विद्यापीठ पाखें क्षगु नाटक प्रदर्शन यात ।

सीघःविहारे—धर्मोदय सभाया अध्यक्ष भिक्षु अमृता
नंद स्थविरया सभापतित्वे छगु सार्वजनिक सभा जुल । अथे
हे मेमेगु विहारे नं तुतः पाठ, पूजा आदि जुयाः सदाया
थे स्वांयाःपुन्ही माने याःगु समाचार दु ।

यलदेशे—नं थुगु हे प्रकारं क्षन्हु न्व्यबः सार्वजनिक
सभा आदि जुयाः पुन्ही खुनु विशाल जात्रा जुल । अथे हे
बलंबु, क्यपू, थ्यमी नं उत्सव ज्गु समचार दु ।

ख्रप—सुथे भिक्षु रत्नज्योति द्वारा शील प्रदान, बुद्ध
पूजा व भिक्षु विवेकानन्द या व्याख्यान । निने बुद्ध मूर्ति खते
तयाः अनेक बाजं थानाः ज्ञानमाला भजन सहित दे चाः
हीकाः ३ बजे मुनि विहारे भिक्षु विवेकानन्दजुया सभा-
पतित्वे सार्वजनिक सभा जुल । सभाय् श्री ५ महेन्द्रया
सन्देश नं पाठ ज्गु समाचार दु ।

प० १ नं त्रिशुली—श्री सुगत बौद्ध मण्डलया तत्वा-
वधाने गांगांया लामाजुपित्त नं निमंत्रण छवया जिल्ला
व्यापी ढंगं बुद्ध जयन्ती समारोह सुसम्पन्न जुल । सुथे सुगत-
पुर विहारे त्रिभुवन मिडिल स्कूलया क्षात्र क्षात्रात व
उपासक उपासिकापि मुनाः जुलस बजार चाःहिलाः शील
प्रार्थना व बुद्ध पूजा इत्यादि जुयाः निनस्या ३ बजे भगवान
बुद्धया मूर्ति खते तयाः जात्रा जुल । बडाहाकीम, डिघ्टीक
आफीसर आदि उच्चपदाधिकारीपि सहित अनेक बाजं
थाकाः देचाः हीकाः सुगतपुर विहारे थ्यनेव बडाहाकीमया
सभापतित्वे सभाया आयोजन जुल । सभाय् श्री हेरम्ब
बहादुर, सुश्री तुला शाह, थाना या हाकीम, सर्व श्री रामजी
शर्मा, धर्मरत्न शाक्य, देवराज शर्मा, कृष्ण गोपाल, रत्नवीर,
श्री चक्रपान ‘चातक’, वेखा रत्न शाक्य आदिपिसं नं वाना
दिल । लिपा सभापतिया भाषण जुयाः सभा विसर्जन जुल ।

पालपा तानसेन—थुगुसीया बुद्ध जयन्ती चतुर्दशी

खुनु भिक्षु शाक्यानन्द स्थविरया सभापतित्वे ज्गु आम
सभां प्रारम्भ जुल । गुकी श्रामणेर सुदर्शनं थःगु भाषणे धया
विज्यात—बुद्ध सु सम्प्रदाय-प्रवर्तक मखु क्षाय धा सा बुद्धया
जीवने गुंगु प्रकारया साम्प्रदायिक तत्व मदु । उकिं बौद्धया
खैं ज्वनाः हालेगु हिसि मदु । अग्रन् बौद्धदेश नेपालयात
संविधाने हिन्दूदेश धायगु बौद्धतय्गु जन संख्या पूर्णतः
अविश्वनीय कथं पिकया क्यनेगु आदि जूबले हाले हे मा:
थे च्वनि । वयां लिपा सर्वश्री चिनिया लाल, सेठ मथुरा
प्रसाद, पूर्णमान, जगतबहादुर जोशी, कवि कुलमणि
देवकोटा, ज्ञानकाजी शाक्य, सुश्री सुमना देवी, लक्ष्मी माया
आदिपिनि भाषण व स्नेहप्रभा न्हुङ्गे माया, सन्तकुमारी
पिनि म्य न्यंकेगु ज्या जुल । बहनी श्रामणरेजुया ‘सुप्रिया’
नाटक पाल्या मोहन कन्या स्कूलया पाखें प्रस्तुत यात । थथे
मिसा मिजं निखलःसिगुं पाठ मिसा मचातेसं हे याना नारी
याके नं कलात्मक कुशलता दु धका क्यंगु इल्लेखनीय जू । वयां
लिपा हानं ‘कुणाल’ नाटक क्षगु नं ट्वसारया ज्ञानमाला संघ
पाखें प्रस्तुत यात ।

पुन्ही खुनु सुथे बौद्ध महिला मण्डल पाखें प्रभात फेरी,
आनन्द विहारे शील प्रार्थना, बुद्ध पूजा व धर्म देशना निने,
बुद्धया रथ जात्रा जुल, गुकी निगु विहारयागुं ज्ञान माला
भजन, सांस्कृतिक बाजं व मिसातय्गु ता हाकःगु जुलूस
दुगु खः ।

बुटवल—पद्मचैत्य विहार संघया पाखें पद्मचैत्य विहारे
बुद्धजयन्ती समारोह जुल । पुन्ही क्षन्हु न्व्यो ज्ञानमाला भजन
व भगवानया स्तुति यानाः चा च्वन । कन्हे खुनु सुथिनिसं
सन्ध्या तक त्रिकाल बुद्ध पूजा जुल । २ बजे परित्राण देशना
व ३ बजे नी श्री बोधिरत्न बज्राचार्यया सभापतित्वे छगु
सभा जुल । सभाय् अनेक भाषाणया न्व्यो निम्ह बालिकापिसं
बुद्धप्रार्थना हाला न्यंकल । बहनी ८ बजे भगवान् बुद्धया
रथ बुटवल बजारे चाःहीका विहारे लि थ्यनेवं आरती याना
सकले लिहाँ बन ।

चैनपुर—स्थानीय ज्ञानमाला संघया तत्वावधाने बुद्ध
जयन्ती समारोह जुल ।

न्व्योखुनु बुद्धचोक पाखे ‘बुद्धरथ’ दयकाः भगवानयात

रथे तथाः भजन आदि जुल। पुन्ही खुनु सुथे श्री सिद्ध विहारे बुद्ध पूजा, शीलप्रार्थना जुयाः लिपा श्री चन्द्रज्योति शाक्य द्वारा पूजाविधि सिध्यका धर्मव्याख्यान नं जुल। सकल नर नारीपिं जानाः बोधि वृक्षसिमाय लःबीगु ज्या जुल। सन्ध्या इले क्रात्र क्रात्रापिनि द्वारा स्तोत्र पाठ जुयाः भजन, धिमे धाः बासुरी आदि वाय वादन सहित 'रथ' दे चाः हीकाः स्वांयाः पुन्ही महोत्सव सुसम्पन्न जुल।

Motijheel भोजपुर—२२ दृं न्यवं निसें जुया वया च्व थें शाक्य-
मुनि बौद्धसंघया तत्वावधाने बुद्ध जयन्ती समारोह सम्पन्न जुल। चतुर्दशी खुनु बहनी गिलान प्रत्यय पूजा व ज्ञान-
Aadil माला, दापा भजन यानाः बुद्धगुण स्मरण जुल। पुन्ही खुनु सुथे बुद्धपूजा व अनागारिका सुशीलां धर्म देशना याना बिजयान। न्हने ११३० बजे धिमे, धाः नायखि, दाफा व ज्ञानमाला भजन सामुहिक स्तोत्र पाठ सहित बुद्धप्रतिमा दुगु रथ यात्रा जुल। यात्रा ५।३० बजे शाक्यमुनि विहारे लि थ्यस्यंलि श्री इन्द्रप्रसाद श्रेष्ठया सभापतित्वे सार्वजनिक सभा जुल। सभाय सुश्री क्रत्र व विद्याया स्वागत गान व सर्व श्री लालधन शाक्य, ताराशन मिश्र, आनन्द लाल प्रभान, बज्रराज शाक्य, शरदचन्द्र शर्मा, अनागारिका सुशीला व सुश्री शीलशोभापिनिगु भाषण जुल। विभिन्न संस्थां वःगु शुभ कामना पत्रादि न्यंकेगु ज्या सिध्यवं सभापतिन् बुद्ध धर्मे दुगु शान्ति व अहिंसाया चर्चा यानाः सभा धुकल। बहनी नं भजन आदि पूजा जुल।

बागलुड़—ज्ञानोदय पुस्तकालय विहारया तत्वावधाने पुस्तकालयया न्हयगृगु वार्षिकोत्सवया नापं बुद्ध जयन्ती समारोह नं सन्पन्न जुल। सुथे शील प्रार्थना व बुद्ध पूजा। न्हने श्री मे०टिका बहादुर मल्लजुया सभापतित्वे छगू सभा जुल। सभाय पुस्तकालय अःयक्ष श्री कृष्ण लाल आदिया भाषण जुल। बहनी ज्ञानमाला भजन, विभिन्न बाजं सहित खः जात्रा नं जुल। धयागु समाचार दु।

कलकत्ता—महाबोधि सोसाइटिया तत्वावधाने धर्म-राजिक चैत्यविहारे व धर्मांकुर सभाया तत्वावधाने धर्मांकुर

विहारे खन्हुयंकं बुद्ध जयन्ती समारोह जुल। प्रातकालीन बुद्ध पूजा, शीलप्रार्थना, दान व धर्म देशना सार्वजनिक सभा व सांस्कृतिक कार्य क्रम जुल। प्यन्हु खुनु बंगाल तिब्बत, चीन, जापान, बर्मा, लंका, व नेपाःयापि नरनारीपिनिगु बौद्धजुलस जुल। अथे हे बर्माविहार, सद्धर्म विहारे नं न्हापा न्हापाया थें बुद्ध जयन्ती न्याय्कुगु ज्या च्वन। समाचारे थ्व नं विदित जूगु दु कि धर्मांकुर विहारया पुन्ही खुनु न्हने जूगु बौद्ध सभाय भी कविकेशरी चित्तधर 'हृदय' जुं सभापतित्व ग्रहण याःगु व कुमारी सिद्धिलक्ष्मी, गंगा शोभा, प्रभावती व पूर्ण शोभापिसं नेपाल भाषा संगीत प्रस्तुत याःगु दु। सभापतिया भाषणया सारांश थ्व हे, अंके क्रापे जूगु दु। खन्हुखुनुया महाबोधिया सांस्कृतिक कार्य क्रमे नं व हे कुमारी पिसं विश्वन्तर जातकया 'नुयोरानी' मे प्रस्तुत याःगु दु।

मेगु ज्योतिब्रदर्स कोठीया साहित्य गोष्टीया तत्वावधाने नं श्री पद्मज्योतिजुया सभापतित्वे छगू सभा जुल। गुकी बुद्ध पूजा, शील प्रार्थना धुनेव श्री कणीन्द्ररत्नजुया बुद्धस्तोत्रं सभा सुरु जुयाः लिपा कुमारी सिद्धिलक्ष्मी, प्रभावती क्रसे व गंगा शोभा, पूर्णशोभा मेखे च्वनाः विभिन्न लयपूर्ण सुरे नेपाल भाषा अन्त्याक्षरी मिहतल। वयां लिपा कुमारी गंगा शोभाया 'पासायात पत्र', कुमारी सिद्धिलक्ष्मीया 'भगवानया जन्म दिन', कुमारी प्रभवतीया 'त्रिरत्न' व श्री पद्मज्योतिया 'छगू घटना' नांगु लेख पाठ जुयाः सभा कोचाल।

कालिम्पोङ्ग—स्थानीय विहार व गुंबा गुंबाय न्हिन्च्च तकं बुद्ध पूजा आदि द्वारा जन्म दिवसउत्सव जुल। सन्ध्या इले त्रियान ब्रद्धन विहार द्वारा आयोजित सभा स्थानीय टाउनहाले श्री टी० बी० सिंगया सभापतित्वे जुल। सभाय सर्व श्री एच० भी० कमाथ, धान्दो रिंपोछे, स्वामी श्रुवानन्द, कांजी लहेन्दुप दोर्जी, भिक्षु लोव साङ्ग, भिक्षु संघ रक्षित, श्रामणेर प्रज्ञालोकपिनिगु भाषण जुल। धर्मोदय विहारे नं सदांया थें शील प्रार्थना बुद्ध पूजा आदि जूगु समाचार दु।